

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Rijselseweg 59 (Ieper, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2019B25
Februari 2019

ARCHEOLOGIENOTA
BUREAUONDERZOEK (FASE 0)
DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteurs: Janiek De Gryse, Clara Thys, Aaron Willaert, Floortje Heirman

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /
De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:
Ruben Willaert BVBA, OE/ERK/Archeoloog/2015/00069

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2018

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1	Resultaten van het bureauonderzoek	7
1.1	Administratieve gegevens	7
1.2	Onderzoeksoopdracht	9
1.2.1	Doelstelling	9
1.2.2	Onderzoeksvragen	9
1.2.3	Juridische context	9
1.2.4	Randvoorwaarden	9
1.2.5	Archeologische voorkennis van het terrein	10
1.3	Werkwijze en strategie	11
1.3.1	Methode	11
1.3.2	Fysisch geografische situatie	11
1.3.3	Historische context en bekende archeologie	11
1.3.4	Archeologische indicatoren	11
1.3.5	Verstoringshistoriek	12
1.3.6	Introductie tot het projectgebied	13
1.3.6.1	Ruimtelijke situering	13
1.3.6.2	Geplande werken	14
1.4	Assessmentrapport	19
1.4.1	Fysisch geografische en geologische situatie	19
1.4.1.1	Landschappelijke situering	20
1.4.1.2	Tertiaire lithostratigrafie	24
1.4.1.3	Quartaire lithostratigrafie	25
1.4.1.4	Bodemvormingsprocessen	26
1.4.2	Historische en archeologische voorkennis	27
1.4.2.1	Historische context en bekende archeologische vindplaatsen	27
1.4.2.2	Archeologische indicatoren en cartografische bronnen	31
1.4.2.3	Overzicht van de gekende archeologische waarden	38
1.4.2.4	Huidige gebruik en verstoringen	57
1.5	Synthese	60
2	Bibliografie	62

FIGURENLIJST

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van de kadastrumnummers (Bron: Geopunt).....	8
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt). 8	
Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).....	13
Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).....	14
Figuur 5: Bestaande toestand met af te breken berging/stal (Bron: Architectenburo Coomans).	15
Figuur 6: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van de sloop van de bestaande berging en de nieuw te bouwen feestzaal (Bron: Geopunt).	16
Figuur 7: Inplantingsplan (Bron: Architectenburo Coomans).	17
Figuur 8: Gevels feestzaal (Bron: Architectenburo Coomans).....	17
Figuur 9: Grondplan en doorsnede van de feestzaal (Bron: Architectenburo Coomans).	18
Figuur 10: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).	20
Figuur 11: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	21
Figuur 12: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel met aanduiding van de profiellijnen (Bron: Geopunt).	21
Figuur 13: Hoogteverloop, N-Z en O-W (Bron: Geopunt).....	22
Figuur 14: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).	23
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	24
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	25
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de bodemkaart (Bron: Geopunt).	26
Figuur 18: Microtopografische kaart met aanduiding van het alluvium (TERMOTE 1990, fig. 2)	27
Figuur 19: Ieper tijdens de 11de en 12de eeuw, (MUS 1998, fig. 2).....	28
Figuur 20: Ieper tijdens het tweede kwart tot het einde van de 13 ^{de} eeuw, (TERMOTE 1990, fig. 3-II).....	29
Figuur 21: Ieper tijdens de 13 ^{de} eeuw, (TERMOTE 1990, fig. 3-III).....	29
Figuur 22: Ieper en de buitenwijken tijdens de 13de eeuw (Mus, 1998, fig. 4)	30

Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).	31
Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).	32
Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).	32
Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).....	33
Figuur 27: De gevechten aan het Ieperfront. Projectgebied aangeduid met een ster (Bron: De Vos, L. e.a. 2011. p.182).....	34
Figuur 28: Projectgebied weergegeven op de loopgravenkaart, oktober 1916 (Bron: Memory Maps 20-28NW-4A-041016).....	35
Figuur 29: Projectgebied weergegeven op de loopgravenkaart, mei 1917 (Bron: Memory Maps 20-28NW-5A-080517-S).....	35
Figuur 30: Projectgebied weergegeven op de loopgravenkaart, maart 1918 (bron: Memory Maps - 20-28NW-6-200318-S-Railways).	36
Figuur 31: Projectgebied weergegeven op een luchtfoto van juli 1918 (Bron: IWM - Flanders Fields Museum Dianummer 22068).	37
Figuur 32: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI (Bron: Geopunt).	38
Figuur 33: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).....	57
Figuur 34: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979- 1990 (Bron: Geopunt).....	58
Figuur 35: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000- 2003 (Bron: Geopunt).....	58
Figuur 36: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008- 2011 (Bron: Geopunt).....	59
Figuur 37: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).....	59

TABELLENLIJST

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.....7

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.....19

1 Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Administratieve gegevens

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	West-Vlaanderen
	Gemeente	Ieper
	Deelgemeente	/
	Postcode	8900
	Adres	Rijselseweg 59 8900 Ieper
	Toponiem	Rijselseweg 59
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	X _{min} = 45513 Y _{min} = 170161 X _{max} = 45851 Y _{max} = 170396
b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Ieper, Afdeling 1, Sectie C, nr's: 200s, 201a2 Figuur 1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Janiek De Gryse (erkend archeoloog) Clara Thys (archeoloog) Floortje Heirman (archeoloog) Aaron Willaert (historicus)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	/	

1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Doelstelling

Het archeologisch vooronderzoek betracht altijd eerst door raadpleging van gekende en ontsloten informatiebronnen tijdens een bureauonderzoek eventueel aanwezig archeologisch erfgoed binnen het onderzoeksgebied te inventariseren, waarderen en veiligstellen.

1.2.2 Onderzoeksvragen

Voor het bureauonderzoek zijn volgende onderzoeksvragen te formuleren:

- Hoe is de aardkundige opbouw van het onderzoeksgebied?
- Welke processen van bodemvorming zijn bekend?
- Welke geomorfologische processen zijn bekend? Welke aardkundige eenheden zijn archeologisch relevant en wat is hun diepteligging?
- Zijn er archeologische resten bekend binnen de grenzen van het plangebied?
- Welke is de aard en ouderdom van bekende archeologische resten?
- Welke is de conserveringsgraad en gaafheid van bekende archeologische resten?
- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventueel aanwezige archeologische resten?

1.2.3 Juridische context

De initiatiefnemer wenst een terrein van 3593 m² groot aan de Rijselseweg 59 te Ieper te ontwikkelen. Hiervoor dienen zij een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen aan te vragen en is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De geplande werken omvatten bodemingrepen. Het projectgebied valt niet in een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten is, noch binnen het gabarit van de bestaande lijninfrastructuur. Het onderzoeksgebied situeert zich noch binnen een beschermde archeologische site, noch binnen een vastgestelde archeologische zone.

Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen waarbij de perceelsoppervlakte groter is dan 3000 m² en de bodemingreep groter is dan 1000 m². Het gebied is op het gewestplan gekarteerd als woonuitbreidingsgebied.

1.2.4 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

Een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem is momenteel onmogelijk voorafgaand aan het aanvragen van de omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen. Binnen de contouren van het plangebied is bebouwing aanwezig die gesloopt dient te worden. Daarom wordt geopteerd voor de uitzonderingsprocedure waarbij een nota wordt aangeleverd op basis van een bureauonderzoek. In dit bureauonderzoek wordt nagegaan of er op het projectgebied een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem noodzakelijk is en of (gedeeltelijke) vrijgave mogelijk is.

1.2.5 Archeologische voorkennis van het terrein

Binnen de grenzen van projectgebied Rijselseweg 59 te Ieper werd in het verleden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd. In de omgeving zijn wel enkele archeologische vindplaatsen gekend (cfr. infra).

1.3 Werkwijze en strategie

1.3.1 Methode

In de praktijk resulteert het bureauonderzoek in een inschatting van het archeologisch potentieel van een onderzoeksgebied. Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek.

Pas na de vaststelling van het archeologisch potentieel kunnen onderbouwde inschattingen worden gemaakt over de planeffecten op eventueel archeologisch erfgoed.

1.3.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen.

De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad en gaafheid van het archeologische erfgoed.

Volgende informatiebronnen werden geconsulteerd t.b.v. een eerste aardkundige analyse:

- Tertiair en Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Toelichting bij de Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart van Vlaanderen
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen
- Bodemerosie kaart

1.3.3 Historische context en bekende archeologie

Beschikbare historische en toponymische kennis over woonplaatsen (buurtschap, gehucht, dorp, stad) in en nabij het onderzoeksgebied kan een zinvol kader bieden om de betekenis van bekende archeologische vindplaatsen te evalueren.

Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het onderzoeksgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed¹ geraadpleegd en is lokaal geïnformeerd naar recent onderzoek.

1.3.4 Archeologische indicatoren

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties. Ze vormen fysiek aanwijsbare

¹ <https://cai.onroerenderfgoed.be/>

fenomenen die een aanwijzing kunnen zijn voor de aanwezigheid, ter plaatse of in de nabijheid, van archeologische sites.

Archeologische indicatoren zijn gezocht in de Centrale Archeologische Inventaris van het Agentschap Onroerend Erfgoed en in ontsloten cartografische bronnen zoals:

- Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgenomen op initiatief van de graaf de Ferraris (1771-1778)
- Atlas der Buurtwegen uit ca. 1841
- Kadasterkaart van Philippe-Christian Popp (1842-1879)

1.3.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van het onderzoeksgebied bepaalt in belangrijke mate de te verwachten gaafheid en bewaringsgraad van eventueel aanwezig archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, beschikbare plannen van (verdwenen) constructies, verslagen van bodemonderzoeken en saneringen of informatie over delfstoffenwinning relevante informatie bieden.

Aanvullende informatie over recent historisch landgebruik is afkomstig van geraadpleegde luchtopnames vanaf 1971.²

² <http://www.geopunt.be/>

1.3.6 Introductie tot het projectgebied

1.3.6.1 Ruimtelijke situering

Het onderzoeksterrein is gelegen in Ieper, in de provincie West-Vlaanderen. Ieper is gelegen in de Westhoek, aan de noordelijke voet van de West-Vlaamse heuvels. Het plangebied is gelegen aan de Rijselseweg ter hoogte van huisnummer 59. Het projectgebied beslaat een oppervlakte van ca. 5640 m² en omvat de percelen 200s en 201a2 van afdeling 1, sectie C. De westelijke grens sluit aan bij de Rijselseweg; de noordelijke grens wordt uitgemaakt door perceel 199k; de oostelijke grens wordt bepaald door percelen 201z en 201y; en de zuidelijke grens sluit aan bij perceel 201p. Op zo'n 300 m ten oosten van het plangebied stroomt de Ieperlee en op 450 m ten westen van het onderzoeksgebied situeert zich het Kanaal van Ieper naar Komen. De stadskern van Ieper situeert zich ca. 1,8 km ten noordwesten van het plangebied.

Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).

1.3.6.2 Geplande werken

1.3.6.2.1 Bestaande toestand

De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt 3593 m².

Op heden is ca. 850 m² van het terrein bebouwd. De bebouwing situeert zich in het noordelijke deel van het onderzoeksgebied. Aansluitend is verharding aanwezig.

Het zuidelijke deel van het plangebied is op heden in gebruik als grasland.

Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).

F1

F2

F3

F4

F5

F6

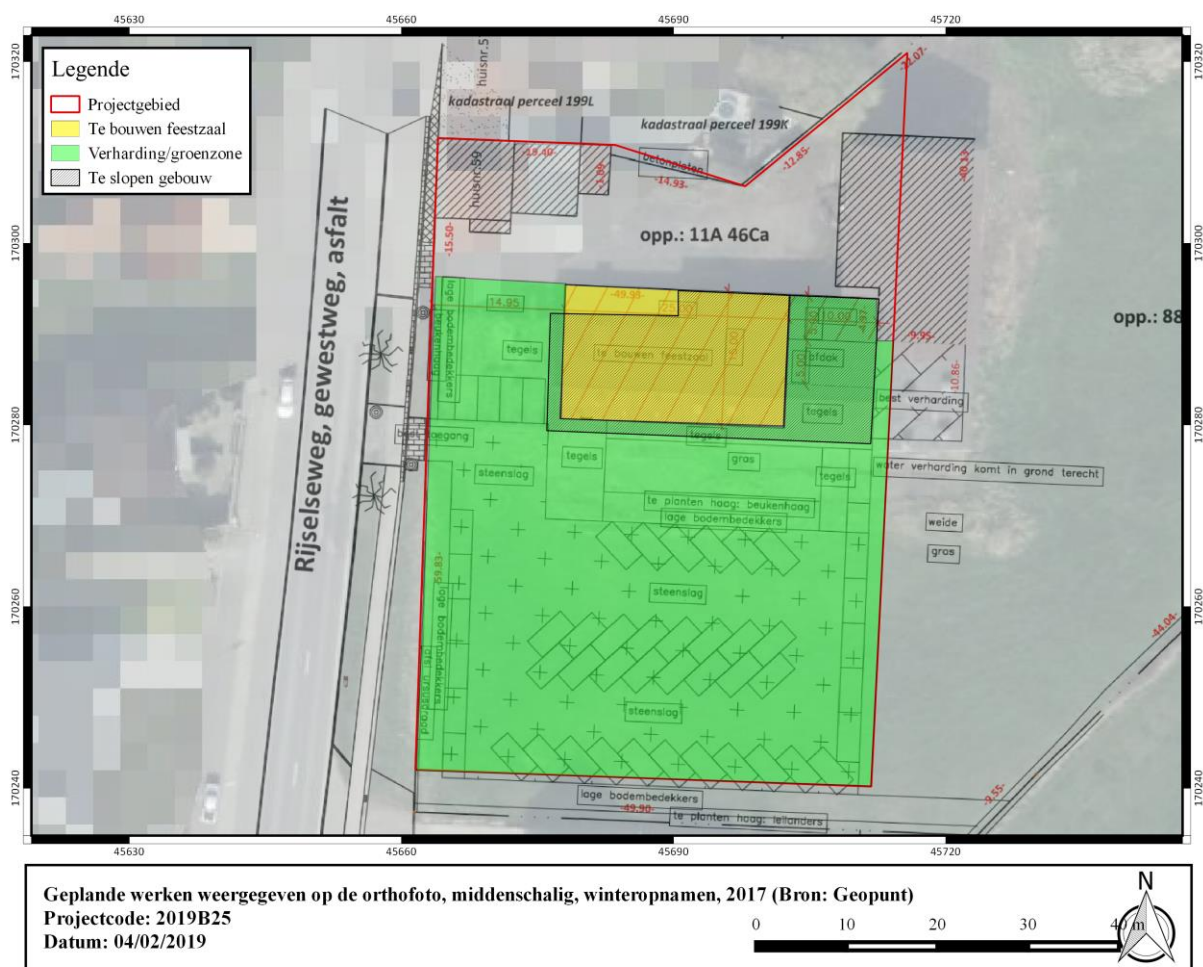

Figuur 5: Bestaande toestand met af te breken berging/stal (Bron: Architectenburo Coomans).

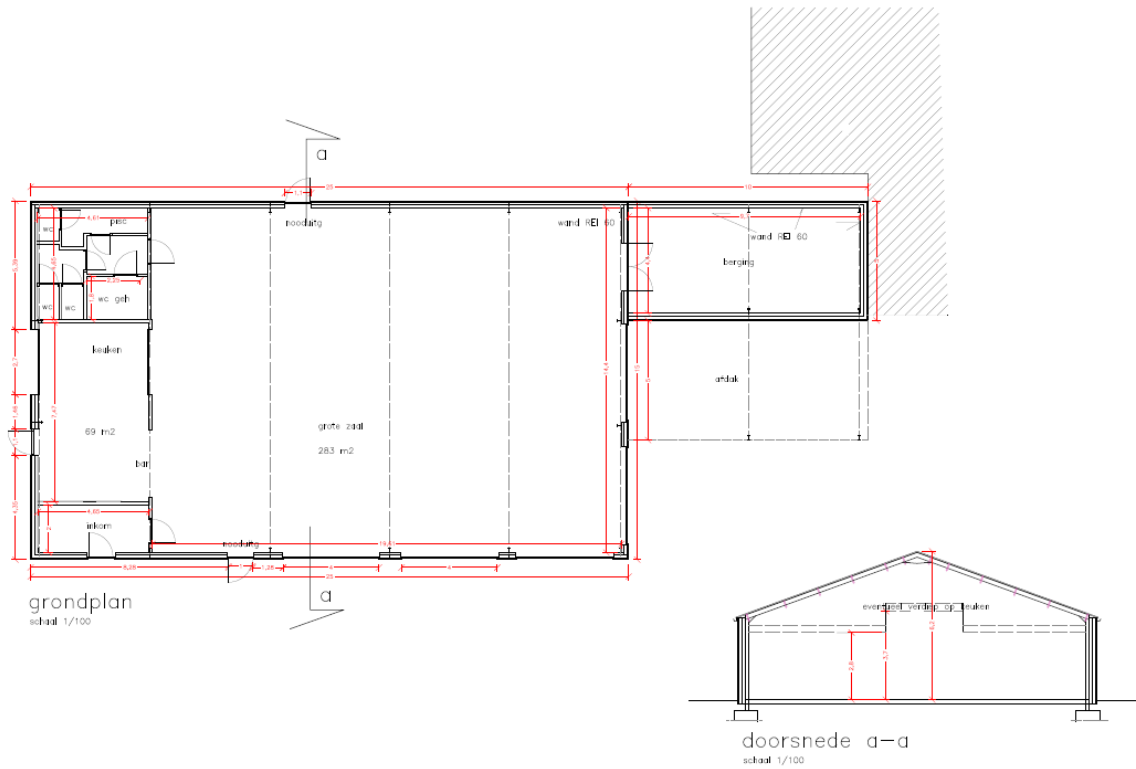
1.3.6.2.2 Ontworpen toestand

De opdrachtgever plant de ontwikkeling van een feestzaal met een totale oppervlakte van ca. 375 m² en de aanleg van een bijhorende parking (ca. 1500 m²) in steenslag. De overige zones zullen ingevuld worden met tegels, lage bodembedekkers en gras. De gebouwen in het noordwesten en noordoosten van het plangebied blijven behouden. Voor de aanleg van de parking, tegels en groenzones dient een algemene bodemingreep gerekend te worden van ca. 50 cm-mv, over een oppervlakte van ca. 2347 m². De feestzaal wordt ingericht door middel van sleuffunderingen tot vorstvrije diepte (ca. 90 cm-mv).

Om deze ontwikkeling te realiseren dient de bestaande stal/berging centraal binnen het onderzoeksgebied gesloopt te worden.

Figuur 6: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van de sloop van de bestaande berging en de nieuw te bouwen feestzaal (Bron: Geopunt).

Figuur 9: Grondplan en doorsnede van de feestzaal (Bron: Architectenburo Coomans).

1.4 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

1.4.1 Fysisch geografische en geologische situatie

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.

Bron	Informatie
Landschappelijke situering	Zandleem
Tertiair	Lid van Aalbeke (Fm. Kortrijk)
Quartair	Type 3: fluviatiele afzettingen / eolische afzetting / hellingsafzetting
Bodemtypes	OB, Lep, Pdc
Potentiële bodemerosie	Zeer laag
Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen	22,9 – 24,1 m TAW
Hydrografie	IJzerbekken (deelbekken: Ieper-Ambacht) Waterlopen: Ieperlee

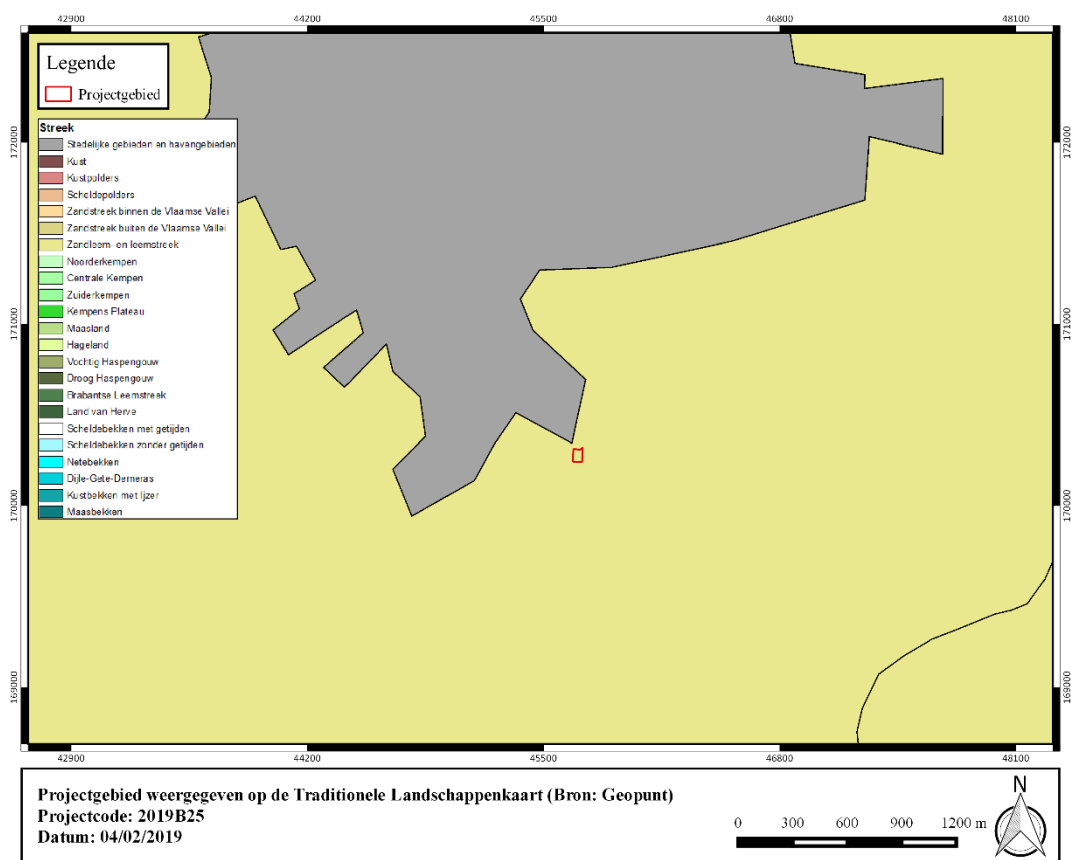

1.4.1.1 Landschappelijke situering

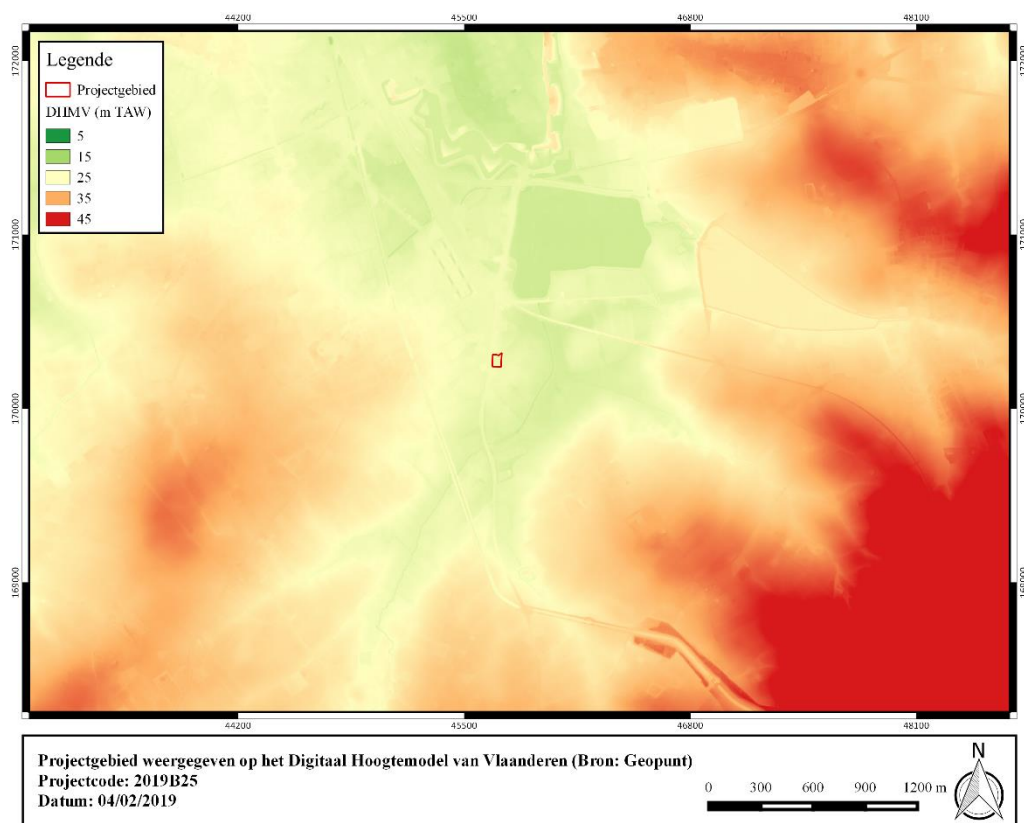
Landschappelijk gezien situeert het plangebied zich in zandlemig Vlaanderen.

Landschappelijk gezien is het plangebied gelegen op een Wechseliaan terras, op de rand van de stroomvlakte van de Ieperlee, op een hoogte van 22.9 – 24.1 m TAW. Het projectgebied kent een dalend verloop in oostelijke richting. Ten zuidoosten van het plangebied zijn duidelijk de West-Vlaamse heuvels waar te nemen. Hoge heuvels in het West-Vlaams Heuvelland zijn de Kemmelberg (156 m), Zwarteberg (152 m), Katsberg (150 m), Baneberg (140 m), Vidaigneberg (136 m), Scherpenberg (135 m) en de Rodeberg (129 m). Dit zijn allemaal getuigenheuvels.

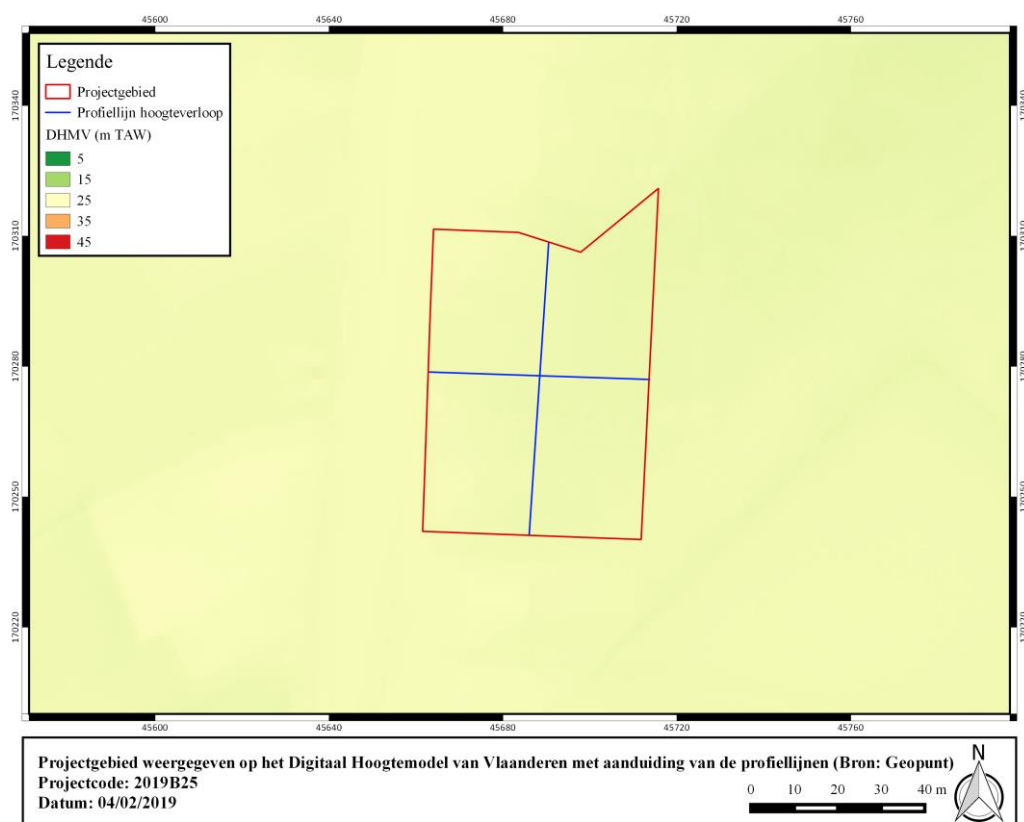
Hydrografisch gezien is het projectgebied gelegen in het IJzerbekken met deelbekken Ieper-Ambacht.

Figuur 10: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).

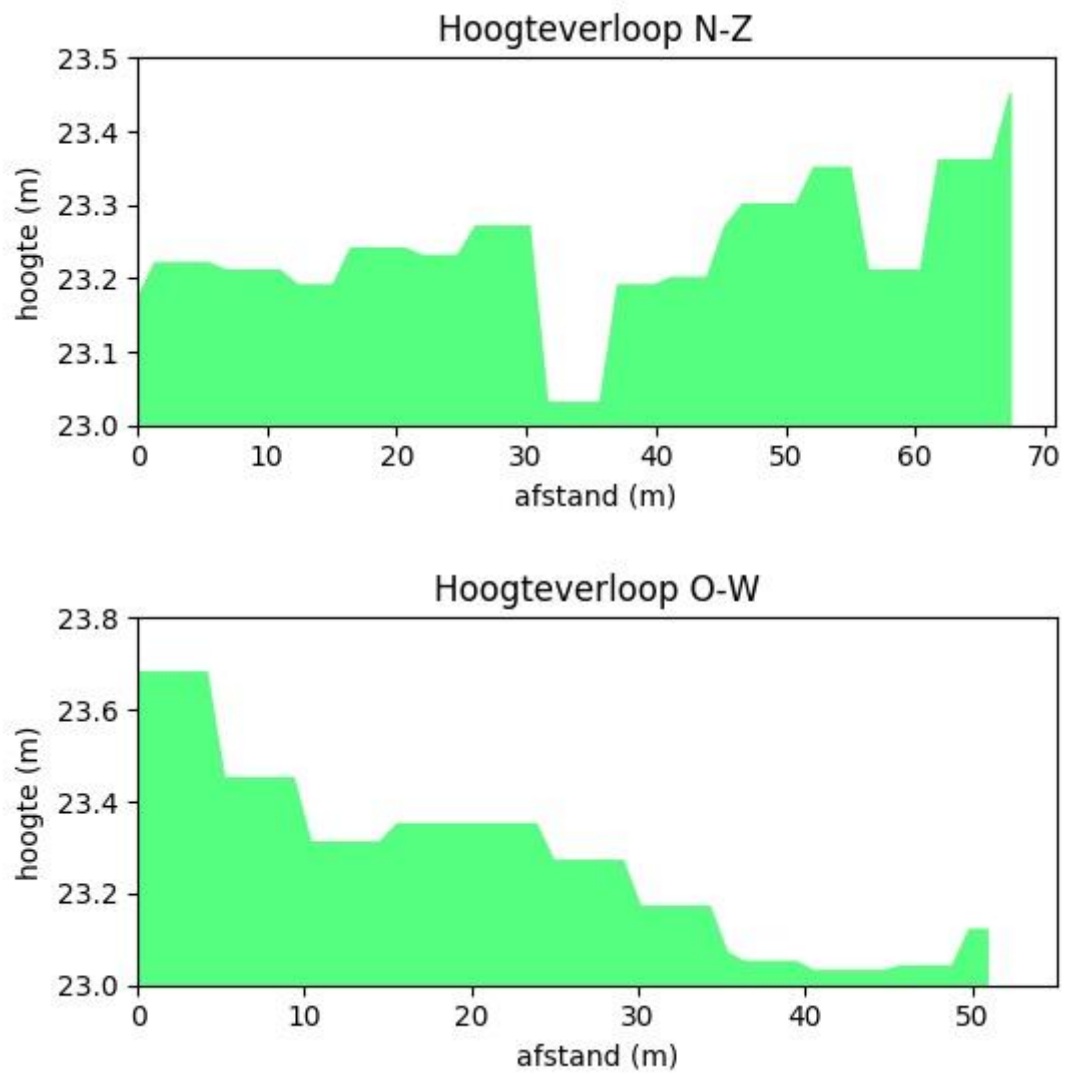

Figuur 11: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

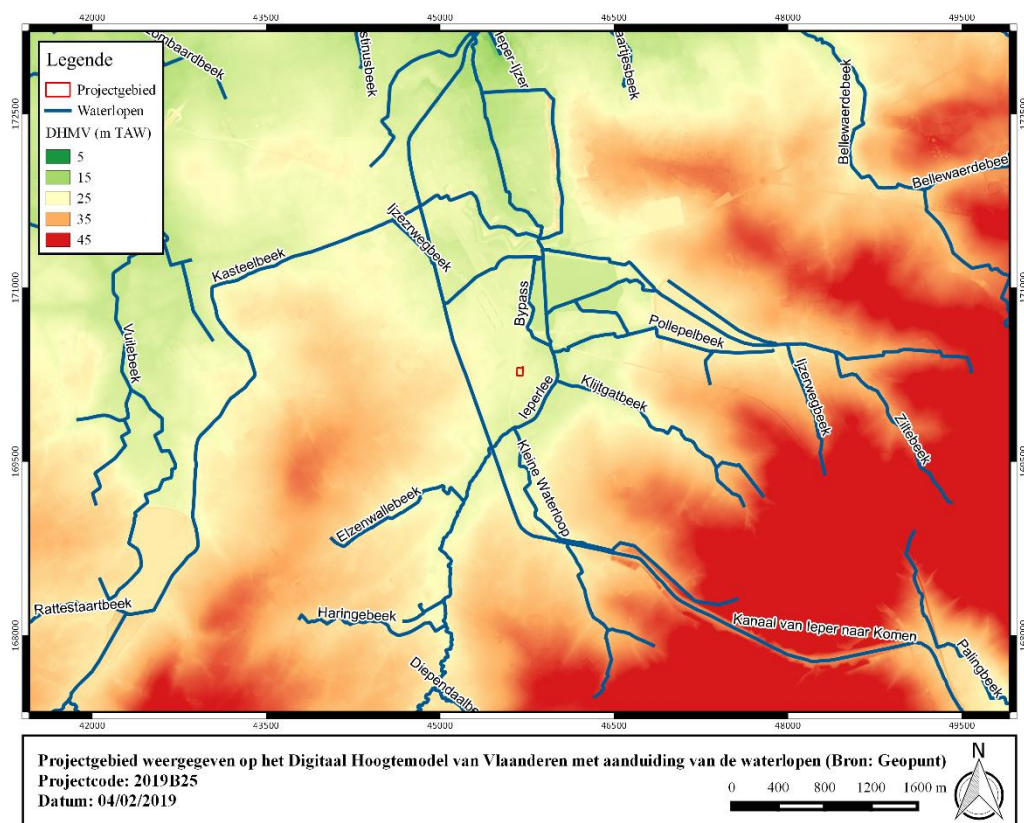

Figuur 12: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel met aanduiding van de profiellijnen (Bron: Geopunt).

Figuur 13: Hoogteverloop, N-Z en O-W (Bron: Geopunt).

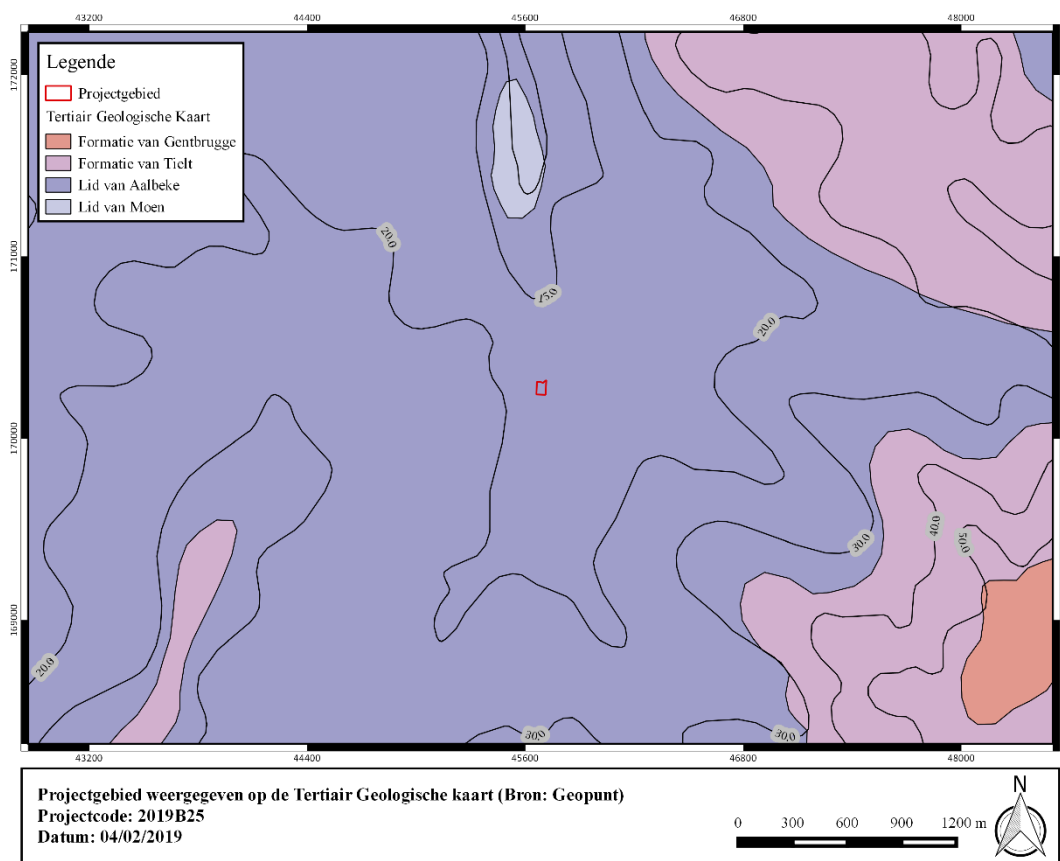
Figuur 14: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).

1.4.1.2 Tertiaire lithostratigrafie

Het projectgebied bevindt zich ter hoogte van de **Formatie van Kortrijk**. Deze formatie bestaat hoofdzakelijk uit mariene kleiige sedimenten, die weinig macrofossielen bevatten en is de eerste afgezette formatie van het Vroeg-Eoceen (54,8 Ma – 49,0 Ma). Over het algemeen worden de afzettingen siltiger of zandiger (ondieper afzettingsmilieu) naar het zuidoosten toe en homogeen kleiiger naar het noorden en noordoosten toe (dieper afzettingsmilieu). Deze formatie kan een dikte van 100 m bereiken en rust op de Formatie van Landen. De Formatie van Kortrijk wordt ingedeeld in vier leden; van onder naar boven: het Lid van Mont-Héribu, het Lid van Saint-Maur, het Lid van Moen en het Lid van Aalbeke. Het Lid van Mont-Héribu rust op de Groep van Landen.

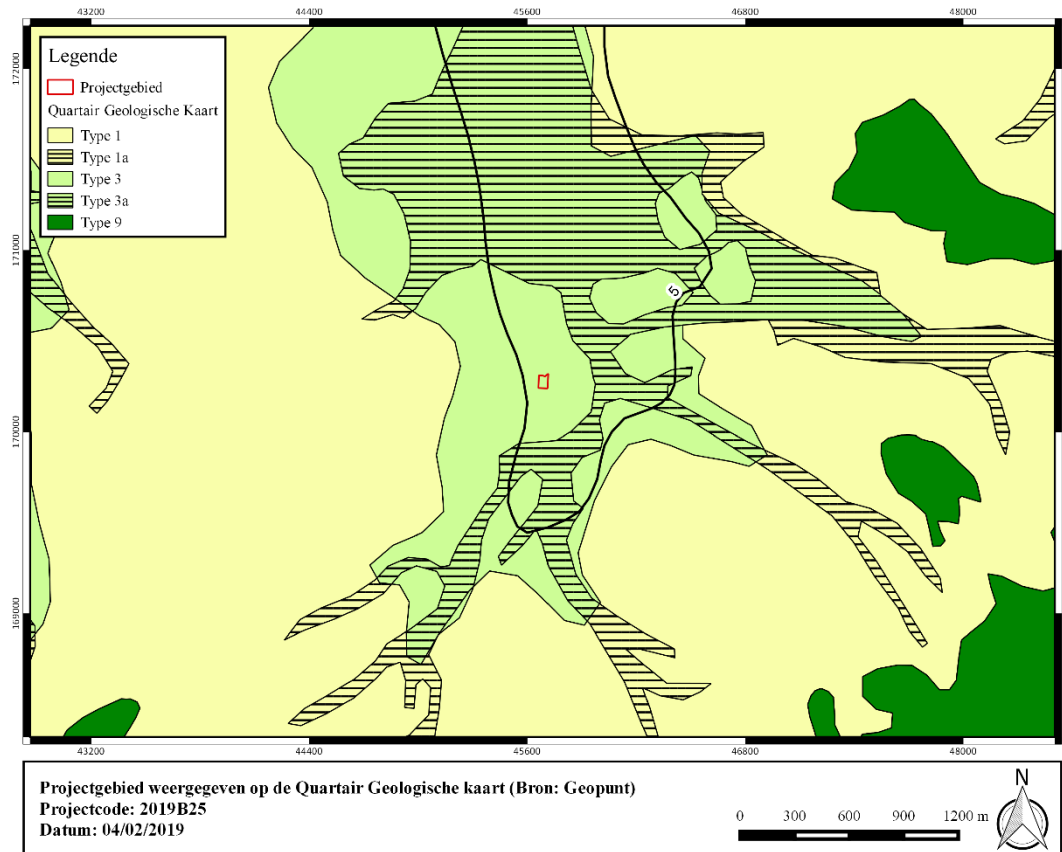
Meer precies wordt het **Lid van Aalbeke** in de ondergrond aangetroffen. Dit lid is opgebouwd uit een fijnsiltige homogene klei, afgezet in een rustig open-shelf milieu. Het manifesteert zich vaak als een grijze plastische klei die soms fossielen, zandsteenconcreties en laagjes grijs zand bevat. Deze klei wordt uitgebaat voor vervaardiging van bakstenen, dakpannen en siertegels.

Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.1.3 Quartaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het Quartair **Type 3**. Dit type bestaat uit een basis van fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan gevolgd door een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen (zandleem tot leem). Deze afzetting kan eventuele hellingsafzettingen bevatten van het Quartair.

Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

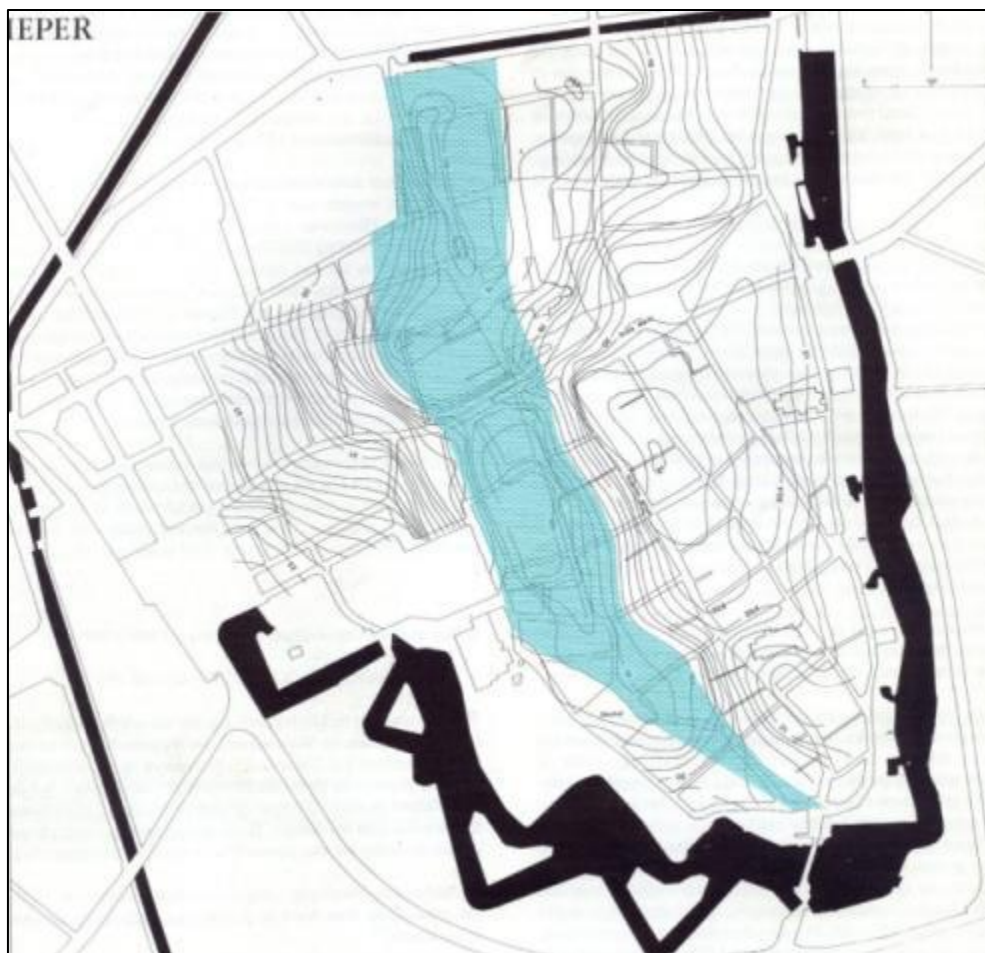

1.4.2 Historische en archeologische voorkennis

1.4.2.1 Historische context en bekende archeologische vindplaatsen

In 1988-1989 voerde toenmalig stadsarcheoloog Johan Termote een systematisch historisch-geografisch en -topografisch onderzoek van de binnenstad uit. Gegevens uit historische, iconografische, bouwhistorische en geofysische onderzoeken werden samengebracht en aangevuld met microtopografische gegevens en boorgegevens. Dit onderzoek leverde heel wat nieuwe gegevens op m.b.t. de ruimtelijke ontwikkeling van de binnenstad.

De stad Ieper ontstond op de rechteroever van de rivier de Iepere, die ontspringt op de Lindenhoek ten zuiden van de Kemmelberg³. De vallei waarin de Iepere stroomde was aanvankelijk vrij nauw, maar ter hoogte van het Zaalhofplein en de huidige markt werd de vallei breder (Figuur 18)⁴. Aan oostzijde van deze vallei kwam een vlakke zandleemrug voor; vermoedelijk moet de vroegste bewoning hier gesitueerd worden.

Figuur 18: Microtopografische kaart met aanduiding van het alluvium (TERMOTE 1990, fig. 2)

³ CORNILLIE 1950, 19.

⁴ TERMOTE 1990, 68.

De oudste vermelding van de *Villa Yprensis* gaat terug tot 1066, maar er zijn aanwijzingen dat de nederzetting teruggaat op een Karolingische *fiscus*⁵. De kern van de *villa*, de *curtis*, lag in de bocht van de Iepere, nabij de kruising van de Elverdingestraat en de Lange- en Korte Meersstraat (Figuur 18)⁶. De lokalisatie van de gracht rond de *curtis* en het aanpalende neerhof kon aan de hand van boringen vrij nauwkeurig bepaald worden. Vermoedelijk gaat de grafelijke motte, ten noorden van de markt, terug tot deze *curtis*.

1. *Curtis*: centrum van de bedrijvigheid van de *villa*
2. Neerhof met de Sint-Maartenskerk
3. Sceувelgracht
4. Semi-circulair domein, omgeven door een gracht
5. Semi-circulaire *portus* rond de Sint-Pieterskerk
6. Sint-Jacobskerk
7. Het Zaalhof
8. Neerhof van het Zaalhof
9. Grafelijke motte

Figuur 19: Ieper tijdens de 11de en 12de eeuw, (MUS 1998, fig. 2)

In de tweede helft van de 11de eeuw bestaan twee duidelijke kernen: de grafelijke *villa* met als kern de motteversterking en de Sint-Maartenskerk. Beide zijn gesitueerd ten noorden van de markt en de *portus* (handelsnederzetting) gesitueerd rond de Sint-Pieterskerk. De handelsnederzetting is reeds in 1127 verdedigd door een gracht. De opgave van de grafelijke versterking ten voordele van het nieuwe handelscentrum leidt tot een conflict, dat uiteindelijk in het nadeel van de Sint-Pieters *portus* beslecht wordt⁷. Aan de westzijde van de Iepere, in de onmiddellijke nabijheid van de Sint-Pieters *portus*, wordt een nieuwe grafelijke versterking opgericht. Deze vormt de kern van het latere Zaalhof.

Stadsontwikkeling tot ca. 1400

Tussen 1128 en 1324 breidt de stad Ieper zich sterk uit: de grote bloei van de lakenindustrie leidde tot een grote bevolkingsgroei. In een eerste fase wordt de ruimte tussen de oorspronkelijke grafelijke versterking en de Sint-Pieters *portus* opgevuld, m.a.w. de terreinen ten oosten van de Iepere⁸. Deze terreinen werden op figuur 20 oranje weergegeven. Belangrijkste assen zijn het Schipleet (Figuur 20, A), aangelegd in het eerste kwart van de 12^{de}

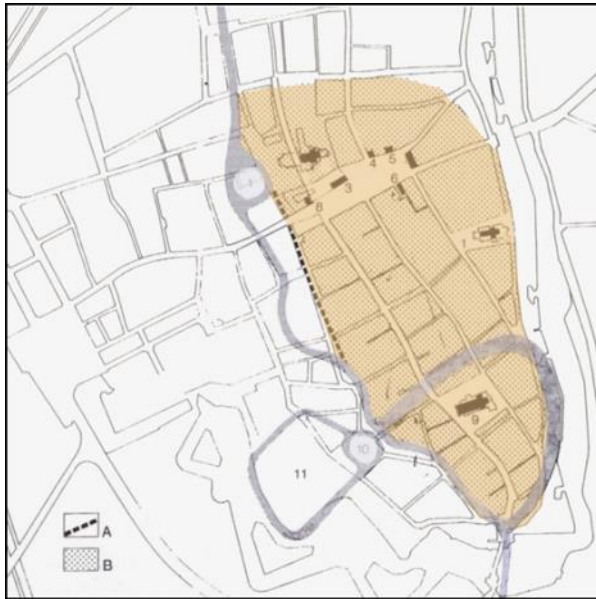
⁵ TERMOTE 1990, 68.

⁶ MUS 1998, 54.

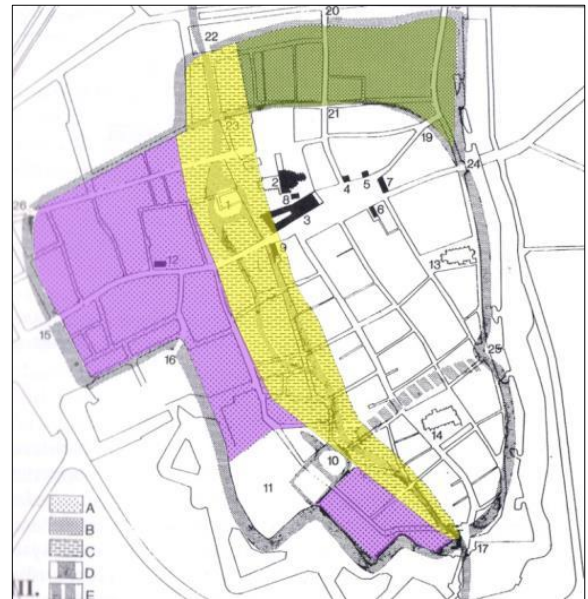
⁷ TERMOTE 1990, 68.

⁸ TERMOTE 1990, 68.

eeuw, de Rijselsestraat en de Meensestraat. Tot deze fase behoort ook de stichting van de Sint-Jacobsparochie, te dateren tussen 1123 en 1139.

Figuur 20: Ieper tijdens het tweede kwart tot het einde van de 13de eeuw, (TERMOTE 1990, fig. 3-II)

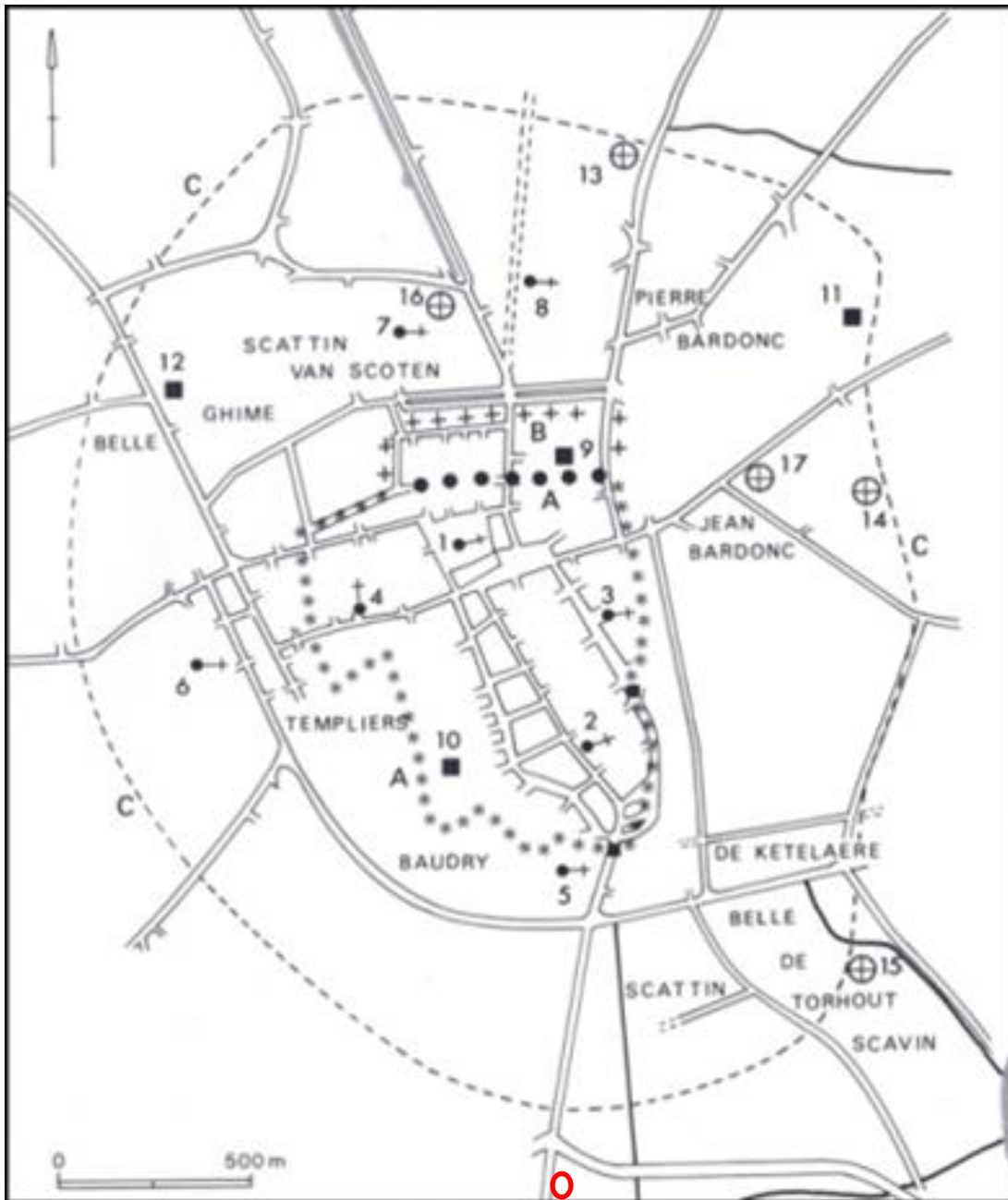
Figuur 21: Ieper tijdens de 13de eeuw, (TERMOTE 1990, fig. 3-III)

In het eerste kwart van de 13de eeuw worden ook de arealen ten westen van de Iepere verkaveld en geleidelijk ingenomen⁹. Het gaat om de terreinen ten noorden van de Boterstraat, ten noorden en ten zuiden van het Zaalhof (Figuur 21, paars). In de eerste helft van de 13de eeuw wordt ook het alluvium van de Iepere bouwrijp gemaakt (Figuur 21, geel). In de tweede helft van de 13de eeuw, vermoedelijk nog voor 1285, wordt ook het gebied ten noorden van de Surmont de Volsberghe-straat en de H. Cartonstraat binnen de stadsverdediging opgenomen (Figuur 21, groen)¹⁰.

⁹ TERMOTE 1990, 68.

¹⁰ TERMOTE 1990, 68.

Figuur 22: Ieper en de buitenwijken tijdens de 13de eeuw (Mus, 1998, fig. 4)

In een derde fase worden de talrijke buitenparochies, oa. de Sint-Michielsparochie, binnen een tweede stadsomwalling gevat. Deze werd aangelegd in de periode 1325-1328. Op de kaart is te zien dat het onderzoeksterrein zich buiten de Uterste Veste situeert.

De Uterste Veste was onverdedigbaar maar gaf een gevoel van veiligheid. In Gent in het Graafschap Vlaanderen was in 1379 een opstand uitgebroken tegen graaf Lodewijk van Male die Frankrijk steunde tegen Engeland in de Honderdjarige Oorlog. Dit ging, gezien het belang van de lakenhandel, in tegen het economisch belang van Vlaanderen. De Gentenaren vroegen steun aan de Engelsen die vervolgens een strijdmacht stuurden. Ieper, dat nog steeds trouw was aan de graaf en Frankrijk, werd aangevallen. Toen de Engelsen het beleg aanvatten waren de nederzettingen buiten de stad reeds op tijd verlaten. Het hout van de huizen werd hergebruikt in functie van omwallingen en muren en het gebied werd onder water gezet. De stad werd de volgende dagen van alle kanten bestookt maar de Engelse troepen konden de opgeworpen

verdediging niet doorbreken. Het beleg van 1383 bezegelde het lot van de buitenparochies. Ter hoogte van het geïnundeerde gebied kwamen de verdrongen weiden tot ontwikkeling.

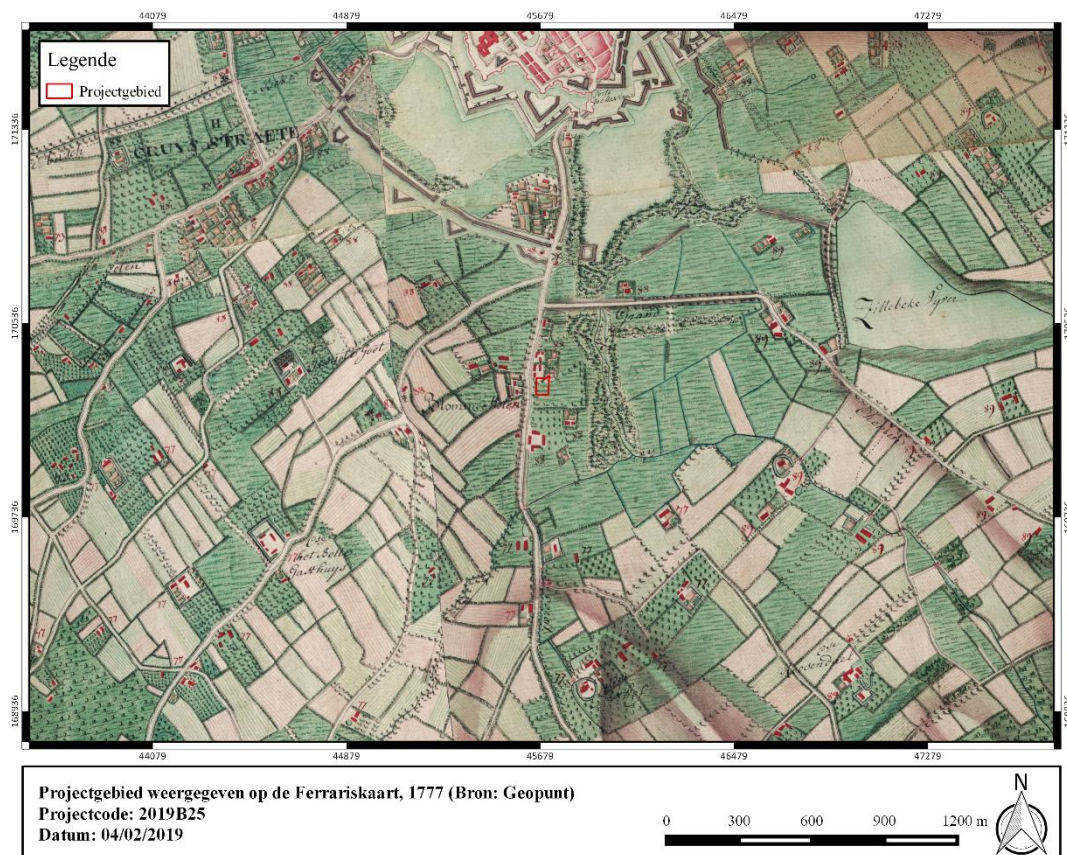
Op het einde van de 14^e eeuw werd onder auspiciën van hertog Filips de Stoute bepaald de stad krachtdadig te versterking. In 1409 waren de Bourgondische vesten, een complex van muren, torens en poorten, een feit. Aan het einde werden aan de poorten bastions uitgebouwd.

Economisch verloor Ieper gaandeweg aan belang en evolueerde het tot een stadje van lokaal belang. De ligging van de stad in het strijdtoneel van opeenvolgende conflicten tussen Fransen en Spanjaarden gedurende de Tachtigjarige Oorlog en de Successieoorlog zorgden ervoor dat de stad werd uitgebouwd tot een imposante vesting, vooral onder invloed van Vauban

1.4.2.2 Archeologische indicatoren en cartografische bronnen

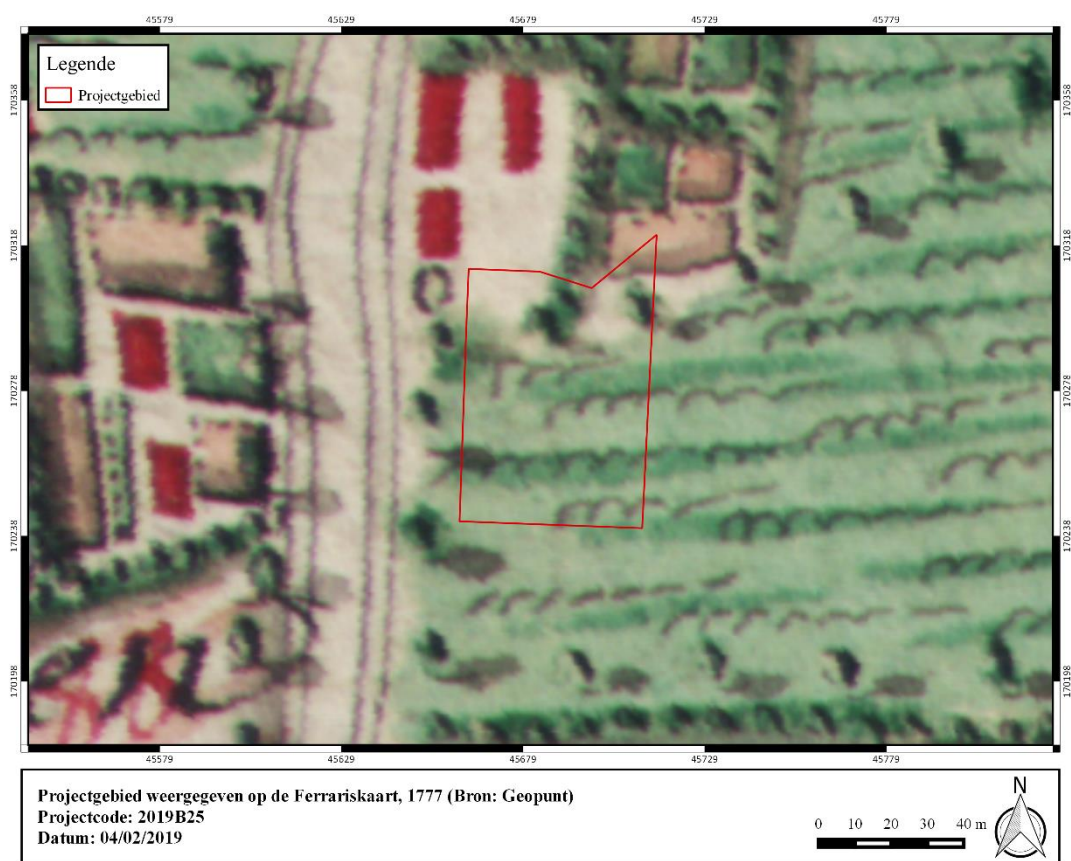
De Ferrariskaart karteert het overgrote deel van het plangebied als weideland. Precies ten noorden van het plangebied is een samenstel van gebouwen met bijhorende moestuinen waar te nemen. De Rijselseweg is oude verbindingssas met Rijsel, gelegen in het verlengde van de Rijselstraat. Rekening houdende met de middeleeuwse bloeiperiode van de Ieperse lakennijverheid kan hier relatief druk middeleeuwse verkeer van goederen verwacht worden.

De 19e-eeuwse cartografische indicatoren geven tevens bebouwing weer ten noorden van het plangebied. Binnen het onderzoeksgebied is geen bebouwing waarneembaar. De Rijselseweg wordt aangeduid als *Route de Lille à Ypres*.

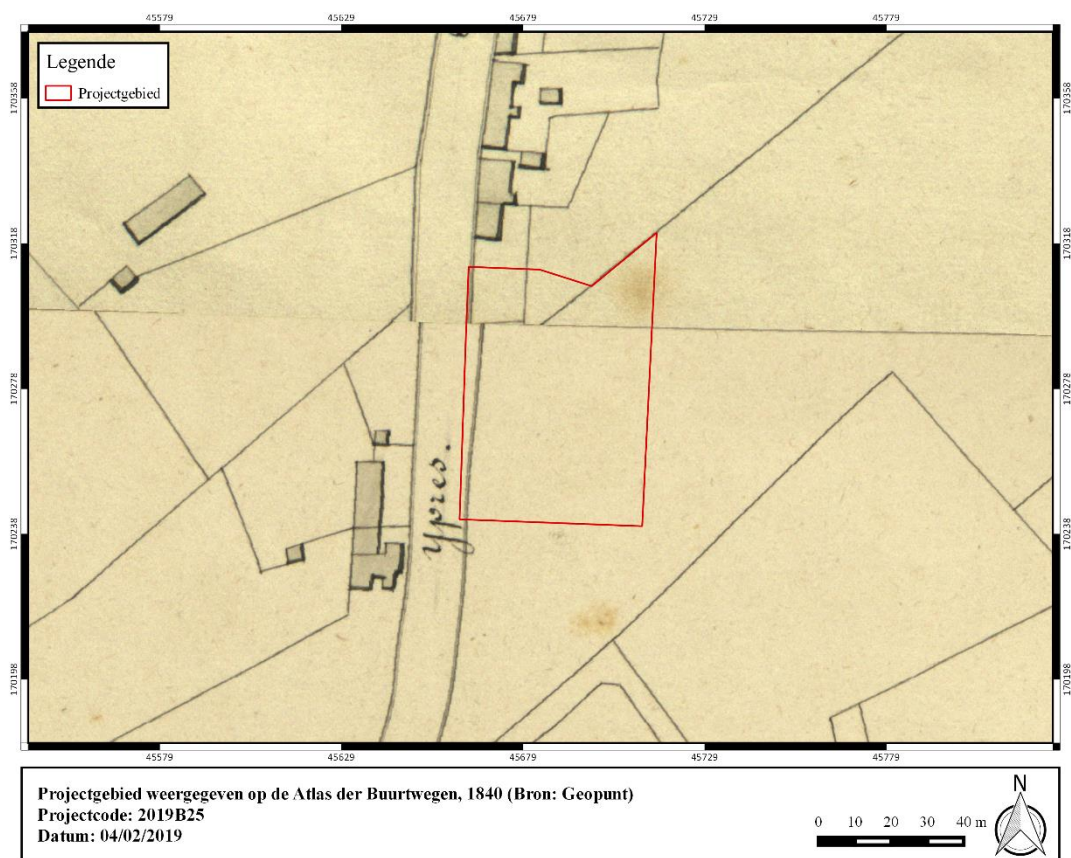

Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

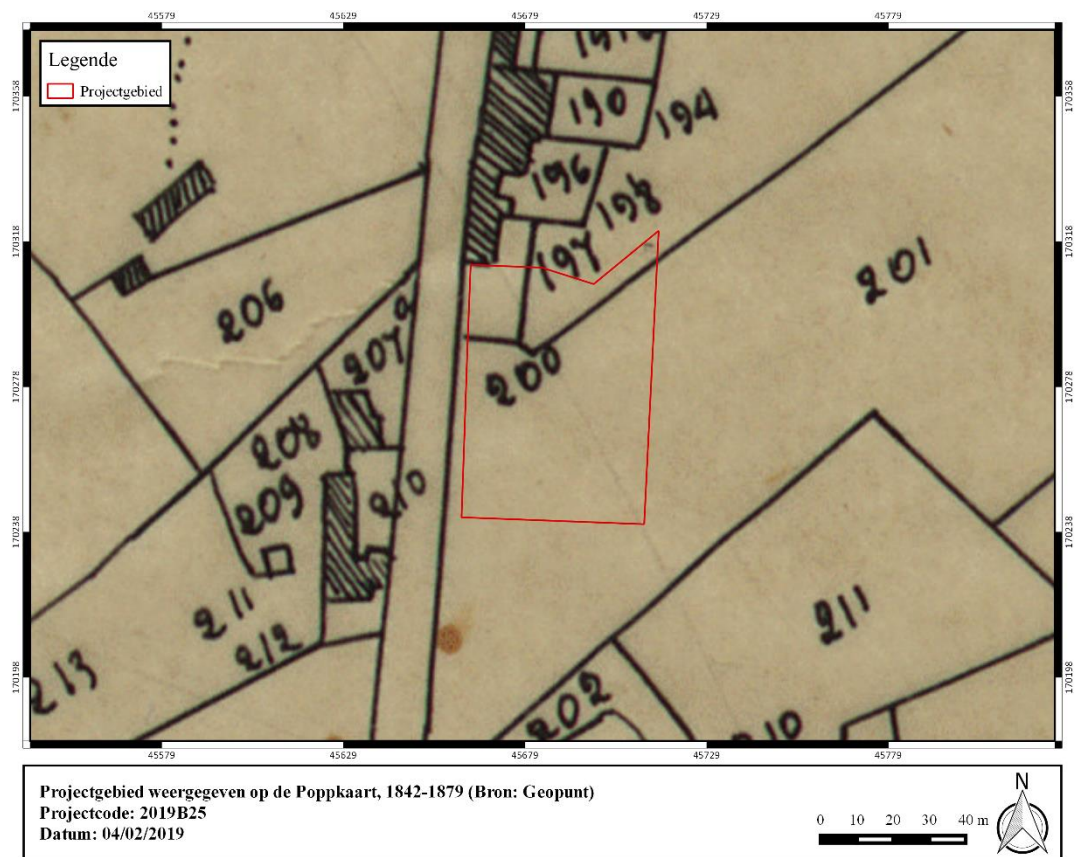

Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

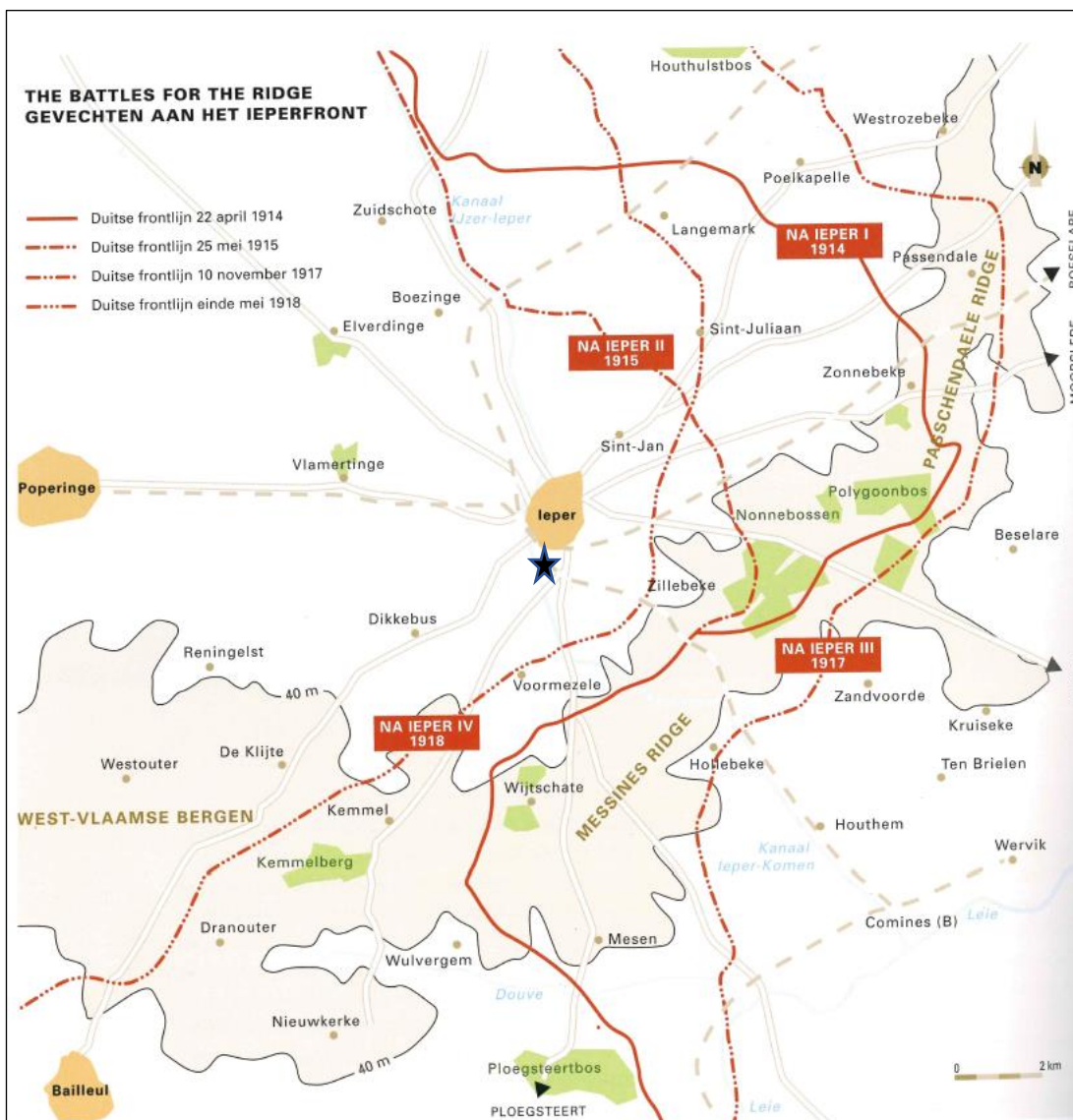
Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).

Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).

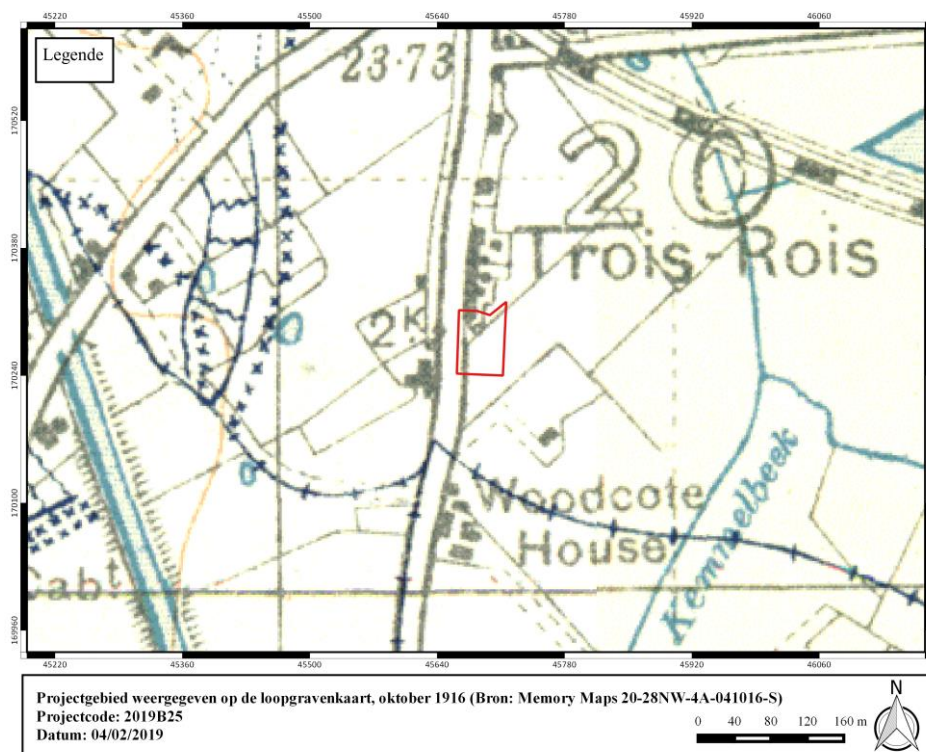
Gedurende de Eerste Wereldoorlog kent de stad Ieper een nagenoeg totale verwoesting, hoewel ze buiten de frontlijn lag. Ter hoogte van Ieper vormde de noord-zuid-frontlijn een deels om de stad lopende oostelijke bocht, de zogenaamde 'Ypres Salient'. Dit gebied vormde samen met de IJzer het kernstuk van de stellingoorlog. Ieper werd als belangrijk knooppunt van het door de geallieerden ingenomen hinterland het doelwit van groots opgezette Duitse aanvallen.

Na de Eerste slag om Ieper stabiliseert het front zich in een boog enkele kilometer ten oosten van de stadskern. De eigenlijke frontlinie bevindt zich richting Geluveld en loopt verder zuidwaarts richting Wijtschate/Mesenboog en noordwaarts richting Zonnebeke-Beselare. Tijdens de Tweede en Derde Slag om Ieper schuift het front respectievelijk richting het westen en vervolgens naar het oosten. Na het Lenteoffensief in 1918 komt de frontlijn tot op ca. 2,5 kilometer ten oosten van het plangebied te liggen.

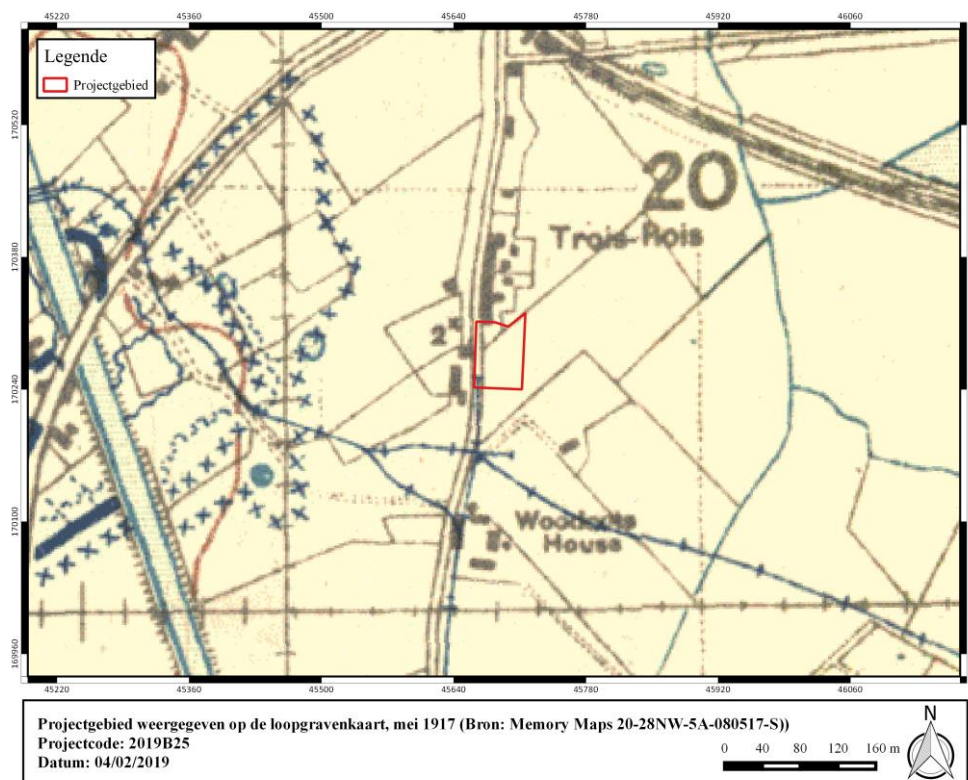

Figuur 27: De gevechten aan het Ieperfront. Projectgebied aangeduid met een ster (Bron: De Vos, L. e.a. 2011. p.182).

De loopgravenkaarten van 1916 en 1917 geven geen defensieve structuren weer ter hoogte van het plangebied. Ten westen van het plangebied zijn wel een ruim aantal loopgraaftacés waar te nemen. Ten zuiden van het terrein is reeds een kruispunt van smalsporen merkbaar.

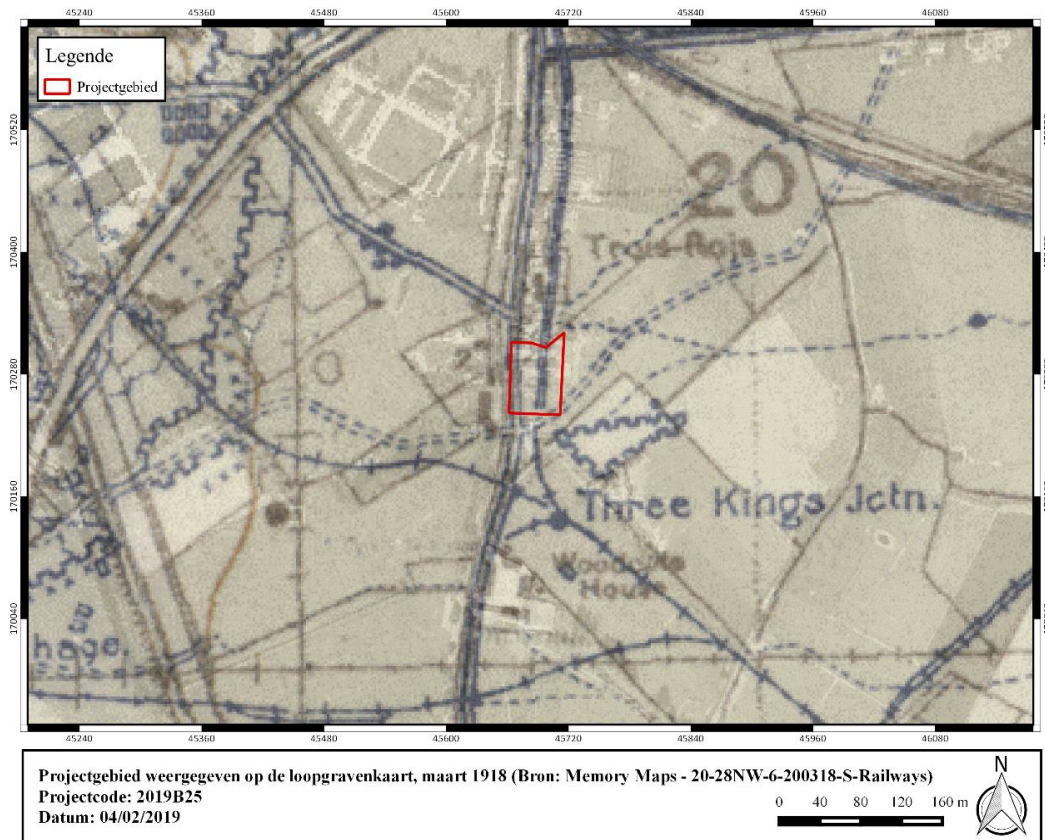
Figuur 28: Projectgebied weergegeven op de loopgravenkaart, oktober 1916 (Bron: Memory Maps 20-28NW-4A-041016).

Figuur 29: Projectgebied weergegeven op de loopgravenkaart, mei 1917 (Bron: Memory Maps 20-28NW-5A-080517-S).

Op kaartmateriaal van het einde van de oorlog is te zien dat op en rondom het plangebied hoofdzakelijk logistieke infrastructuur is ingericht in de vorm van smalspoorwegen. Op een luchtopname van de zomer van 1918 is deze duidelijk te zien. Ten noorden van het plangebied is vermoedelijk een rangeerstation aanwezig. In het zuiden van het onderzoeksgebied is een noord-zuid gerichte rij van kleine structuren zichtbaar, allicht barakken. Verder geeft de luchtopname een veelvoud aan oost-west gerichte lijnelementen weer die aansluiten op de oostelijke perceelsgrens.

Figuur 30: Projectgebied weergegeven op de loopgravenkaart, maart 1918 (bron: Memory Maps - 20-28NW-6-200318-S-Railways).

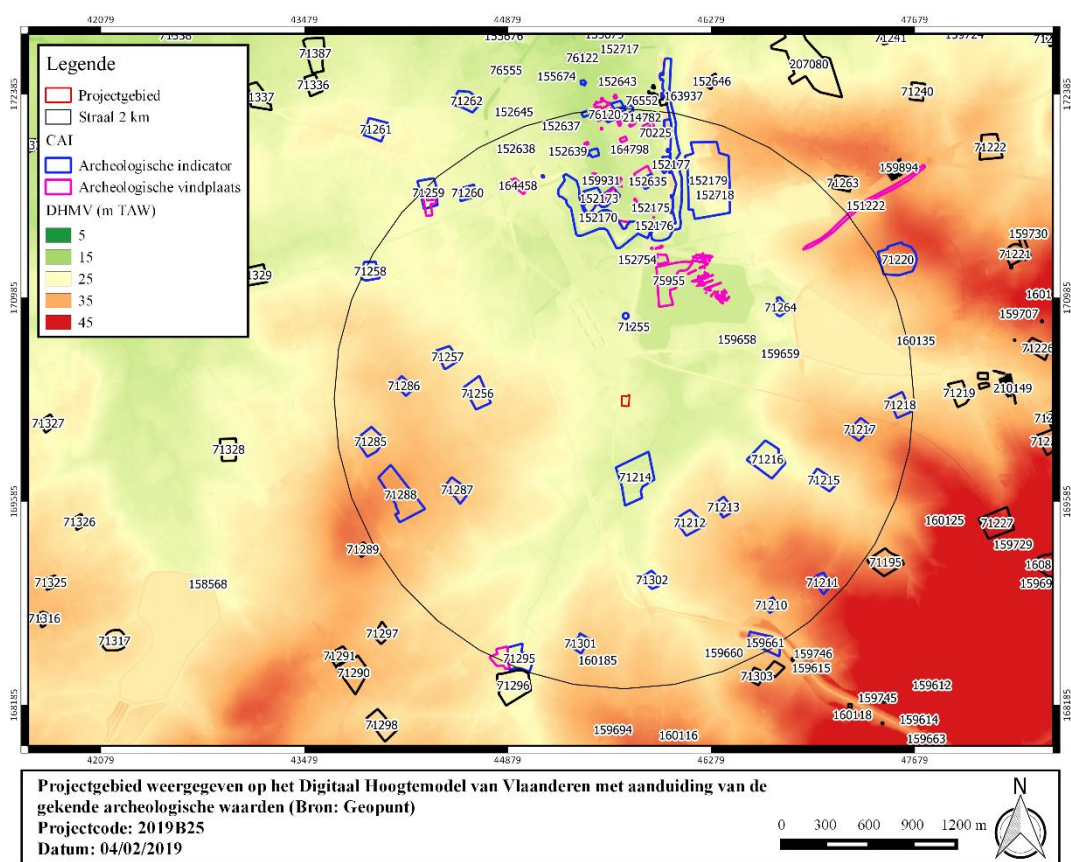

Figuur 31: Projectgebied weergegeven op een luchtfoto van juli 1918 (Bron: IWM - Flanders Fields Museum Dianummer 22068).

1.4.2.3 Overzicht van de gekende archeologische waarden

Binnen het projectgebied zijn geen archeologische waarden gekend. In de directe en ruime omgeving werden in het verleden meerder archeologische vaststellingen gedaan. In een straal van 2 km werden 34 archeologische onderzoeken met ingreep in de bodem in de vorm van een opgraving of mechanische prospectie uitgevoerd. Noemenswaardig zijn de onderzoeken aan de Sint-Michielswijk waar bewijzen voor ambachtelijke activiteiten aan het licht kwamen (CAI 75955); aan de Leeuwenpoort (CAI 76465); aan de Gevangenisstraat en de Sint-Jacobsstraat waar houten bebouwing werd aangetroffen (CAI 152744, 152851); op de Solidum Terra-site waar zowel leerfragmenten als aardewerk, metalen miniatuur van een kat, ovenrestanten, haard- en tegelvloer en tonstructuren (waterputten) werden aangetroffen (CAI 159930); op de Grote Markt waar vergelijkbare vondsten werden gedaan (CAI 164797); en aan de Blindeliedenstraat waar sporen van verversactiviteiten werden geconstateerd (CAI 211357). Het gros van de archeologische sporen en vondsten kunnen in de late middeleeuwen gedateerd worden. Aan de hand van cartografische bronnen konden voornamelijk sites met walgracht opgemerkt worden.

Figuur 32: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI (Bron: Geopunt).

I. Archeologische vindplaatsen

70225	Opgraving (1971), Mechanische prospectie (2000); NK: 15 m Volle middeleeuwen: Van de romaanse kruiskerk uit het midden van de 12de eeuw kon het grondplan opgetekend worden: driebeukig met 5 traveeën, transept en vlakgesloten koor. Fragmenten van roodbruine tegels en glasramen. In de oudste romaanse kruiskerk werd later een paradijspoort uitgewerkt. De derde travee, die gefundeerd is op baksteen, laat de uitbouw van een hallenkerk veronderstellen in de 15de eeuw. De 14de eeuwse constructie werd in de 16de eeuw vervangen door een ander grondplan, het opeenvolgend grondplan van deze kapel blijft onduidelijk, wel werd er in de eerste travee zuid van het schip de afgehouden dorpel van een paradijspoortje uit 1412 blootgelegd. Bron: Devliegheer, L. 1972: De romaanse Sint-Jakobskerk te Ieper, Archeologie 1972.2, 78. Dewilde, M. & Constandt, H. 2001: De Sint-Jacobskerk te Ieper (W.-Vl.), Archaeologia Mediaevalis 24, 88-89.
75955	Opgraving (1993-1999); NK: 15 m Late middeleeuwen: Wijk werd in historische bronnen vermeld als plaats waar aan textielverwerking werd gedaan. De ambachtelijke wijk werd verwoest bij de belegering van de stad door de Engelse en de Gentse troepen tussen 6 juni en 8 augustus 1383. - greppels: percelering + afwatering - 1 kuil die vermoedelijk gebruikt werd voor artisanale doeleinden (vollers? Leerlooiers?), in de kuil veel archaeologica: aardewerk, lederbewerkingsafval, werktuigen, etensresten, een essenhouten kam, 7 munten. - 14de eeuwse vulling van de Komenbeek: voorwerpen en plantaardige resten (hoofdjes van weverskaarde of kaardebol, zaden van wouw) die in de richting van artisanale activiteiten wijzen (textielverwerking) - De kuil en greppels werden afgedekt door een ophoggingspakket dat vermoedelijk rond 1325 werd opgetrokken. - Andere vondsten: lakenloodjes, scharen, weefgewichten, schietspoel, tanden van wolkammen. - Stadsomwalling bestaande uit een enkelvoudige gracht met trochvormig profiel, een aarden wal en palissade "Uterste Veste" - Komenpoort (kruising vest met Komenstraat): waarschijnlijk een combinatie van een waterpoort met een traditionele stadspoort. - Nederzetting. Lintbebouwing: aan weerszijden diverse woningen en bijbehorende werkruimtes of ateliers (textielverwerking, wolnijverheid). De slagader van het oostelijk deel van de Sint-Michielsparochie. - Aardewerk

	- Fraai versierd mes, pelgriminsignes, paarpotjes, kan met acht letters van het alfabet, eens tuk wetsteen, speelgoed, het deksel van een spiegeldoosje, een popje, lokfluitjes Middeleeuwen: - Honderden munten waaronder Franse deniertjes uit de regeerperiode van Filips II Aug. (1180-1223) en Lodewijk IX (1226-1270) - Aardewerk - Metaal - Natuursteen Bron: Van Bellingen S. en M. Dewilde 1995: De verdwenen Sint-Michielswijk te Ieper, in Archeologie in Vlaanderen, IV, p. 149-167. Dewilde, M. & Wyffels, F. 2001: Archeologisch onderzoek in de "Verdronken Weide" te Ieper (W.-Vl.), Archaeologia Mediaevalis 24, 89-90.
76118	Opgraving (1988), Mechanische prospectie (1988); NK: 15 m Volle middeleeuwen: Gracht. De archaeologica in de vullingen gaven inlichtingen over het tijdstip van de opgave van de gracht. De primaire vulling kon niet bereikt worden. In de vulling o.a. pelgrimsinsigne uit Keulen uit de 2de helft van de 12de eeuw. Mogelijk de 2de stadsomwalling. Bron: Termote J. 1990: Het stadsarcheologisch onderzoek te Ieper in 1988-1989, in Westvlaamse Archaeologica, 6, 3.
76120	Opgraving (1988); NK: 15 m Late middeleeuwen: - een baksteenfundering van een noord-zuidlopende muur - belfort - lakenhalle. De muren rusten op bakstenen onderbouw, die zeker 3m diep reikte. Het bouw materiaal, een gele polderbaksteen bewijst dat het verkleiningsproces van dit bouw materiaal in Kustvlaanderen reeds vanaf het laatste kwart van de 13de eeuw inzette. Veel schervenmateriaal. - het grondpakket (ophoging bij het bouwrijp maken van het terrein voor de constructie van de Lakehalle) is rijk aan organisch materiaal Bron: Termote J. 1990: Het stadsarcheologisch onderzoek te Ieper in 1988-1989, in Westvlaamse Archaeologica, 6, 3.
76123	Opgraving (1988-1989), NK: 15 m Late middeleeuwen: restanten van een gevelfundering (13de eeuw) en een fundering op poeren (14de eeuw), daarnaast ook ingeheide palen voor een andere fundering (datering onbekend)

	Bron: Termote J. 1990: Het stadsarcheologisch onderzoek te Ieper in 1988-1989, in Westvlaamse Archaeologica, 6, 3.
76168	Opgraving (1989), NK: 15 m Volle middeleeuwen: Castrale kapel, eerste vermelding 1069. - ingeplant op het neerhof van de residentie van de heren van Voormezele. - een restant van de gracht als onderdeel van het neerhof werd aangesneden. In de sliblaag op de bodem was geen materiaal en ook in de vulling zaten geen scherven. In de bovenste aanstortingen werd materiaal aangetroffen dat 2de helft 12de-eerste helft 13de eeuw gedateerd kan worden. - Sporadisch kwamen Karolingische scherven en Romeinse dakpannen voor. Late middeleeuwen: Uit de castrale kapel ontstond uiteindelijk de abdij: - Eerste proosdij (eind 12de-begin 13de eeuw), kende talrijke verbouwingen - Tweede proosdij tussen 1615 en 1650 opgericht (ten oosten van de oude proosdij) en wordt in 1667 abdij. In de pandgang werden verschillende graven van kanunniken teruggevonden. Bron: De Cock, S. 1992, Spiere (gem. Spiere-Helkijn. Noodopgraving bij de normalisatie van de Grote Spierebeek, in: Termote, J. (red.), De Opgravingsactiviteiten van de vereniging voor oudheidkundig bodemonderzoek in West-Vlaanderen over de werkjaren 1990, 1991, en 1992, in Westvlaamse Archaeologica, 8, 3, p. 74.
76465	Opgraving (1987); NK: 15 m Late middeleeuwen: - waltoren (diam. 13m) waarop 2 stadsmuren aansloten - verbouwing in 15de eeuw: vernieuwing buitenparement, omwerking van schietgaten tot kanongaten - 16de eeuw: aanpassing tot geschutstoren, verbinding met 22m lange poterne Bron: Termote J. 1989: De Leeuwenpoort te Ieper. Een bijdrage tot het onderzoek van de Bourgondische stadsversterkingen in Kust-Vlaanderen, in Westvlaamse Archaeologica, 5,1, p. 17-29.
76509	Opgraving (1980); NK: 150 m Late middeleeuwen: Resten van Predikherentoren en overwelfde gang ernaartoe. Was opgevuld met puin. Bron: Mus O. 1981: Opgraving van een middeleeuwse toren van de Ieperse vesting, in Archaeologia Mediaevalis, 6-7/03/1981, p.22-24.
76561	Opgraving (2002); NK: 15 m Late middeleeuwen: sporen van 1 langwerpige, rechthoekige huis in ijzerzandsteen, met de korte gevel gericht naar de straat (tot 13de eeuw). Een

	ander dergelijk huis, met rood baksteenpuin in de fundering (14de eeuw), verving een houten constructie. 17de eeuw: Waterput (17de eeuw), stond ingepland achter het ijzerzandstenen huis. Bron: Dewilde M. en F. Wyffels 2003: Archaeologisch noodonderzoek aan de Rijselstraat te Ieper, in Archaeologia Mediaevalis, 14-15/03/2003, p. 108.
76715	Opgraving (2005); NK: 15 m Volle middeleeuwen: ophogingslaag met heel wat organisch materiaal (dierbotten, houtresten, leder), metalen voorwerpen en grijs aardewerk. Op deze laag een egaliserende kleilaag met mogelijk eerder ambachtelijke houtbouwconstructies. Aangetroffen tijdens opgraving: sporen van een gevlochten omheining, dit geeft aan dat het terrein uit twee erven bestond, dit wordt ook bevestigd door het verschil in samenstelling en kleur van de gronden van de erven. Late middeleeuwen: eerste bakstenen gebouwen (funderingen en resten van muren) en een tonwaterput uit het eind van de 13de – begin 14de eeuw. 17de eeuw: Refugium van Lo (vanaf 1537): een uitspringende gebouwvleugel vrijgelegd. De restanten van het bisschoppelijk seminarie (vanaf 1572) werd aangetroffen. Tevens de restanten van de nieuwbouw van 1755, naast het klooster (zwarte muren, steunberen, 4 vloerniveau's). Sinds de 16de eeuw waren deze gronden in handen van de Abdij van Lo. In 1676 kochten de Karmelieten het hier gevestigde refugium, dat bestond uit 2 bouwvallige huizen, van de Abdij van Loon. Deze werden omgevormd tot klooster. Na de brand in 1698, werd het heropgebouwd en uitgebreid tussen 1699-1714. Na de afschaffing van het bisdom van Ieper (rond 1815) werd het seminarie gebruikt als school. In de jaren 1920 nieuw klooster op oorspronkelijke locatie. Tijdens Wereldoorlog I werd het plat gebombardeerd. Bron: Huyghe, J. 2006: Archeologisch onderzoek in het Karmelietenklooster te Ieper (W.-VI.), Archaeologia Mediaevalis 29, 61-63.
150370	Mechanische prospectie (2009); NK: 15 m Late middeleeuwen: Enkele muurresten (fundering huizen/bijgebouwen?), mogelijk ambachtelijke ateliers. Sporen van artisanale activiteiten: dikwandige pot, lagen met verbrande leem en houtskool, een verhard niveau, een ovenstructuur. Bron: De Gryse J., Pye P. & Germonprez D., 2009. Archeologisch vooronderzoek Ieper: Res solidum-project, onuitgegeven rapport.
150371	Mechanische prospectie (2009); NK: 15 m Late middeleeuwen: Een oost-west georiënteerde structuur met een vullingspakket dat wijst op stilstaand water (voorlopig geen interpretatie).

	Bron: De Gryse J., Pype P. & Germonprez D., 2009. Archeologisch vooronderzoek Ieper: Res solidum-project, onuitgegeven rapport.
150372	Mechanische prospectie (2009); NK: 15 m Late middeleeuwen: bakstenen muur, sporen van artisanale activiteiten (verkleuringen en houten structuren), loden waterleiding (komt voor op de kaart van Debruck en blijkt 4 waterputten te verbinden, tussen de Lombaardstraat en de Schuttelaerestraat). Bron: De Gryse J., Pype P. & Germonprez D., 2009. Archeologisch vooronderzoek Ieper: Res solidum-project, onuitgegeven rapport.
150639	Opgraving (2010); NK: 15 m Middeleeuwen: bewoningssporen van de middeleeuwse stad. Bron: Decorte J. 2011, Werkingsverslag 2010, CO7 Archeo7, p.7-11.
151222	Opgraving (2001); NK: 150 m 20ste eeuw: munitiedepot van acht 18-ponders; een kleine verbandpost met 2 toegangen en met waarschijnlijk 2 kamertjes (groot deel was vergaan), resten draagberrie; resten van 2 Britse soldaten; twee dwarsliggers van een decauvillespoor, telefoon- en andere kabels, buissegmenten (van vermoedelijk afwateringssysteem), golfijzerplaten, veldflessen, glasflessen, gamel, SRD-kruik.
152744	Opgraving (2000); NK: 250 m Volle middeleeuwen: munten, aardewerk, organisch materiaal Late middeleeuwen: - ijzerzandstenen constructies vormen de achterkant van middeleeuwse huizen; een van de patriciërswohnungen (minstens uit de 12de eeuw) was de Colve, een pand dat eeuwenlang als grafelijke gevangenis dienst deed - evenwijdig aan de ijzerzandstenen constructies liep een greppel, na diens opgave werden er heel wat houten en bakstenen constructies over ingeplant (van de 13de -17de eeuw) - op het achtererf werden de resten van een groot driebeukig houten gebouw gevonden (wellicht eind 12de eeuw-13de eeuw), twee waterputten, enkele afvalputten en resten van een oven (het achtererf had duidelijk een artisanale functie), in de 15de eeuw werd het houten gebouw vervangen door een bakstenen constructie ("Zilveren Hoofd") - een mogelijke erfafscheidingsmuur - aardewerk - metaal

	Bron: Dewilde, M. & Vanhoutte, S. 2001: Archeologisch noodonderzoek in de Gevangenistraat te Ieper (W.-Vl.), Archaeologia Mediaevalis 24, 87.
152751	Opgraving (2000); NK: 15 m Late middeleeuwen: verschillende wooneenheden - 2 ijzerzandstenen gebouwen (gaan minstens terug tot de 2de helft van de 12de eeuw) - bakstenen constructies (vanaf het midden van de 13de eeuw) - 4 houten constructies waaronder 2 houten woonstalhuizen - rond het terrein een bakstenen ommuring - later werd het terrein benut om een groot bakstenen gebouw op te trekken, waaraan tal van beerputten, waterputten en gemetste rioleringen verbonden waren Bron: Dewilde, M. & Wyffels, F. 2001: Archeologisch noodonderzoek aan de Sint-Jacobsstraat en het Guido Gezelleplein te Ieper (W.-Vl.), Archaeologia Mediaevalis 24, 86-87.
152754	Opgraving (2000); NK: 15 m Middeleeuwen: - resten van mogelijk vier houten, waarvan één met kruisvormige palenzetting (verankering van een windmolen?) en een tweede met een fundering en onderbouw opgetrokken in ijzerzandsteen (molenaarshuis?) constructies - 2 veldovens - Afvalputten - Waterputten - Beerput - Denieren van weg (12de-13de eeuw) Bron: Dewilde, M. & Wyffels, F. 2001: De XII Apostelen. Archeologisch noodonderzoek langs de Rijselweg te Ieper (W.-Vl.), Archaeologia Mediaevalis 24, 88.
155677	Mechanische prospectie (2006); NK: 15 m 16de eeuw: een secundaire O-W gerichte neerhofgracht, die in verband te brengen is met de creatie van een kleiner neerhof. uiterst zuidelijk: één zijde van een brug en poortgebouw. noordelijk: in en op de rand van de gracht een palenconstructie. Bron: Dewilde, M. & Wyffels, F. 2007: Ieper-Arsenaalstraat: een gemiste kans voor het Zaalhof (W.-Vl.), Archaeologia Mediaevalis 30, 60.
159930	Opgraving (2010); NK: 15 m Late middeleeuwen: brede gracht (ca. 7m) waarin een groot aantal leerfragmenten en 1215 fragmenten aardewerk werden gevonden (waarvan 1193 grijs aardewerk en 13 rood). Bijzondere vondst: metalen miniatuur in

	de vorm van een kat met een sleutel in de hand. De gracht zal waarschijnlijk een militair-symbolische functie gehad hebben, mogelijk in verband te brengen met een voorloper (mottekasteel) van het zuidelijk gelegen Zaalhof. Alle kuilen waren vrij diep ingegraven in het alluviale kleipakket en behoren dus tot de oudste sporen in deze zone. De scherpe aflijning van de kuilen wijst mogelijk op de aanwezigheid van een houten beschoeiing die na opgave van de kuil verwijderd werd. Op basis van het aardewerk kan gesteld worden dat de gracht waarschijnlijk nog in gebruik was in de 2de helft van de 13de eeuw. Het gros van de ovenrestanten lijkt aangelegd te zijn tijdens de 13de-14de eeuw. De haard- en tegelvloer dateert uit de 13de-14de eeuw. 16de eeuw: 4 tonstructuren (waterputten). - tonput S60 vertoonde een geperforeerde bodemplaat. Zowel op de onderzijde van de bodemplaat als op de buitenzijde van 3 duigen komen verschillende merktekens voor - tonput S 92: geperforeerde bodemplaat die aan de onderzijde voorzien was van een ingesneden kuipersmerkteken (mogelijk initialen IP) - tonput S113: niet-geperforeerde bodemplaat met onderaan merkteken (initialen MP) - ronde bakstenen waterput waarin aardewerk en metalen objecten (o.a. miniatuur steelpannetje) werden gevonden Er werd verder nog een restant van een ton gevonden, ook met geperforeerde bodemplaat. De oorspronkelijke functie van de tonstructuren kan in het geval van Ton S60 gerelateerd worden aan wijn. De tonnen met beperktere omvang zijn eerder in verband te brengen met bier of voedingswaren zoals vlees of vis. Secundaire functie: grondwater putten. Bron: De Gryse J. e.a. 2011, Archeologisch onderzoek Solidum Terra-site (Ieper), Ruben Willaert 2011 Rapport 1.
159931	Opgraving (2011); NK: 15 m Volle middeleeuwen: De mottegracht oversneet een oudere smallere afwateringsgracht. Late middeleeuwen: - Brede gracht (dezelfde die ook werd aangesneden in Zone 1 CAI 159931) die waarschijnlijk kan gerelateerd worden aan de voorloper (mottekasteel) van het zuidelijk gelegen Zaalhof. Nog in gebruik in de 2de helft van de 13de eeuw. - 2 rechthoekige kuilen waarvan interpretatie onduidelijk is - kuil met ingeheide palen - 8 tonstructuren. Het is niet zeker of alle tonstructuren als waterput te beschouwen zijn; sommige kunnen ook droge opslagcontainers geweest zijn. Het is vrij waarschijnlijk dat de tonstructuren functioneerden binnen 1 of meerdere artisanale activiteiten (mogelijk textielnijverheid?). ze zijn allen te dateren in de 13de-15de eeuw.

	- Ronde bakstenen structuren (muren, poeren, vloeren). Ze zijn te dateren in de 2de helft van de 14de eeuw. Bron: De Gryse J. e.a. 2011, Archeologisch onderzoek Solidum Terra-site (Ieper): Zevenhonderd jaar wonen en werken, Ruben Willaert Rapport 2011/1.
162332	Mechanische prospectie (2012); NK: 15 m Onbepaald: enkele grachten en greppels waarvoor geen datering kan gegeven worden; 2 mogelijke kuilen (niet gecoupeerd, geen vondsten), 1 paalkuil. Nieuwe tijd: bakstenen muur. Nieuwste tijd: kuilen waarin munitie werd aangetroffen, o.a. obussen die op houten liggers waren geplaatst. Bron: Devroe A. & Claesen J. 2012, Archeologische prospectie met ingreep in de bodem Ieper - Capucienenstraat, Archebo-Rapport 2012/10.
164458	Mechanische prospectie (2012); NK: 15 m Late middeleeuwen: enkele kuilen en een gracht. 17de eeuw: vermoedelijk wallichaam, mogelijk behorend tot de verdedigingswerken rond Ieper. Nieuwste tijd: enkele goten, een gracht, en kuilen. Bron: Janssens N., Vanoverbeke R. 2012: Archeologische prospectie met ingreep in de bodem in Ieper, Dikkebusseweg, Baac Archeologische Rapporten 39, Drongen.
164797	Opgraving (2011); NK: 15 m Late middeleeuwen: Kuilen en ophogingslagen. Datering op basis van het aanwezige aardewerk. Vermoedelijk zijn de kuilen het gevolg van zandwinning. Hoofdzakelijk grijs aardewerk. Daarnaast enkele funderingen in ijzersandsteen, waarop in baksteen werd verder gebouwd. Enkele lederen schoenzolen. 16de eeuw: Tonputten en enkele andere sporen. De tonputten waren oorspronkelijk wellicht waterputten, die later als afval/ beerputten werden gebruikt. 18de eeuw: bakstenen beerbakken die her en der werden aangetroffen. Ook enkele andere bakstenen structuren. Bron: Janssens N., Cox L., Van Remoorter O. 2012: Archeologische opgraving Ieper- Grote Markt 25-27, Baac Rapport 28, Drongen.

164798	Opgraving (2011); NK: 15 m Volle middeleeuwen: Fase 1. Kuilen, mogelijk het resultaat van kleiwinning. De kuilen bevatten aardewerk dat in de 12e eeuw kan geplaatst worden. Late middeleeuwen: fase 2. Ophogingslagen en enkele kuilen. De datering is gebaseerd op de stratigrafische positie. Mogelijk heeft deze fase te maken met het bouwrijp maken van de zone. Fase 3. ZW-NO georiënteerde gracht, afgedekt voor beerputvulling. Fase 4. Resten van houten huis, met verschillende palen en resten van de wanden. Daarnaast eveneens een haardplaten aangelegd op verschillende ophogingslagen. Binnen het huis komen diverse afvallagen voor. Fase 5. Resten van 2 bakstenen huizen en andere constructie. Aan huis 2 werden verschillende aanpassingswerken uitgevoerd (fasen 2 en 3). Beerkuilen gesitueerd op de erven van de bakstenen huizen. Daarnaast ophogingslagen, met daarin een tonput. 16de eeuw: Fase 7. Beerput en ophogingspakketten. Fase 8. Recentere waterputten, resten van bakstenen constructies, en verstoringen. Bron: Gierts I., Cox L., Janssens N. Van Remoorter O. 2012: Archeologische opgraving Ieper, Arthur Merghelynckstraat 3-5-7, Baac rapport 13, Drongen.
209611	Opgraving (2011); NK: 15 m Late middeleeuwen: oudste fase, met haarvuur met duidelijke brandsporen. Verschillende muren in gele baksteen, die de lakenhalle opdelen. Derde fase, met muren in rode baksteen, die deze in gele baksteen complementeren of vervangen. Ook werd een grote hoeveelheid lakenloodjes opgemerkt. 17de eeuw: belangrijke uitgraving die te maken heeft met de bouw van een centrale rij zuilen. Datering op basis van vondstmateriaal en historische bronnen. Bron: Trommelmans R. 2012: Archeologische opgraving Ieper Lakenhalle (prov. West-Vlaanderen). Basisrapport, Ingelmunster.
209612	Opgraving (2011); NK: 15 m Late middeleeuwen: resten van muurwerk. Bron: Trommelmans R. 2012: Archeologische opgraving Ieper Lakenhalle (prov. West-Vlaanderen). Basisrapport, Ingelmunster.
209613	Opgraving (2011); NK: 15 m Late middeleeuwen: Ca 1,80 m onder de huidige vloer bevond zich een niveau met keien, dat mogelijk deel is van een weg, of een ouder vloerniveau. Bron: Trommelmans R. 2012: Archeologische opgraving Ieper Lakenhalle (prov. West-Vlaanderen). Basisrapport, Ingelmunster.
211357	Mechanische prospectie (2014); NK: 15 m

	Late middeleeuwen: sporen van ambachtelijke activiteiten, vondst van meekrap die wellicht wijst op verversactiviteit van textiel in de nabije omgeving. Nieuwe tijd: sporen van ambachtelijke activiteiten, resten van oeverbeschoeiing, opvullings- of puinpakket (mogelijk opvulling van de bedding van de Ieperlee). Bron: De Gryse J., Boncquet T. 2015: Archeologisch vooronderzoek Blindeliedenstraat (Ieper) Ruben Willaert Rapport 81, Sijsele.
214782	Opgraving (2014); NK: 15 m Volle middeleeuwen: gracht, greppels en een aantal kuilen. Het pollenonderzoek wijst op een natte omgeving met aanwijzingen voor vertelt in de nabije omgeving; ophogingslagen met mogelijke aanwijzingen voor een rechthoekige gebouwplattegrond. Late middeleeuwen: bakstenen structuren, enkele vloerniveaus, mogelijke haardplaats, houten tonput en beerput. Nieuwe tijd: beerput gevuld met materiaal van 15e tot 17e eeuw. Deze grote beerput is mogelijk in verband te brengen met een gemeenschappelijk gebruik. Nieuwste tijd: resten van bakstenen huisjes, die vermoedelijk bleven staan tot WOI. Bron: Claus A., Terryn, Vanoverbeke R. 2016: Archeologische opgraving Ieper, Sint-Jacopsstraat, Vort'n Vis, BAAC Vlaanderen Rapport 363, Gent.
217651	Opgraving (2014); NK: 15 m Late middeleeuwen: ophogingslaag, aan de hand van het aardewerk te dateren in de 13e- 14e eeuw; ronde gesp, te dateren in de 13e- 14e eeuw; houten beschoeiing van gracht. Nieuwe tijd: ophogingslagen met inclusies van baksteen en mortel. Enkele aangepunte houten palen en liggende plan in onsamenhangend verband. Nieuwste tijd: dempingspakket in de vestingsgracht. Bron: Sadones S., Van Remoorter O., Vanoverbeke R. 2017: Archeologische opgraving Ieper, Ieperlee (centrumstraten Aquafin fase 1), BAAC Vlaanderen rapport 493, Gent.
217652	Opgraving (2017); NK: 15 m Nieuwste tijd: recente puinlagen.

	Bron: Sadones S., Van Remoorter O., Vanoverbeke R. 2017: Archeologische opgraving Ieper, Ieperlee (centrumstraten Aquafin fase 1), BAAC Vlaanderen rapport 493, Gent.
217653	Opgraving (2014); NK: 15 m Late middeleeuwen: dempingslagen, met laatmiddeleeuws aardewerk, botmateriaal en houtresten. Mogelijk van een voorloper van de Ieperlee. Nieuwe tijd: bakstenen waterput, gele bakstenen, halve rode bakstenen en harde kalkmortel, afgedekt met natuurstenen plaat; diep gefundeerd muurwerk dat parallel liep met de huidige Ieperleestraat; restanten van een huis, bakstenen van verschillende formaten en doornikse kalksteen. Nieuwste tijd: 20ste eeuwse riolering. Bron: Sadones S., Van Remoorter O., Vanoverbeke R. 2017: Archeologische opgraving Ieper, Ieperlee (centrumstraten Aquafin fase 1), BAAC Vlaanderen rapport 493, Gent.
217655	Opgraving (2017); NK: 15 m Late middeleeuwen: dempings- en opvullingslagen in vermoedelijke mottegracht, en lagen van tijdens de 'actiev fase' van de gracht. Het aardewerk duidt op een datering in de 13e- 14e eeuw. Enkele aangepunte houten palen. Daarnaast muurwerk dat waarschijnlijk dienst deed als kademuur bij het Zaalhof. Nieuwe tijd: muurresten die te relateren zijn aan het kasteel Zaalhof. Bron: Sadones S., Van Remoorter O., Vanoverbeke R. 2017: Archeologische opgraving Ieper, Ieperlee (centrumstraten Aquafin fase 1), BAAC Vlaanderen rapport 493, Gent.

II. Archeologische indicatoren

Cartografische en historische bronnen

71210	Cartografie; NK: 150 m Late middeleeuwen: site met walgracht.
71211	Cartografie; NK: 15 m Late middeleeuwen: site met walgracht.
71212	Cartografie; NK: 15 m Late middeleeuwen: site met walgracht.
71213	Cartografie; NK: 150 m

	Late middeleeuwen: site met walgracht.
71214	Cartografie; NK: 150 m Late middeleeuwen: site met walgracht.
71215	Cartografie; NK: 150 m Late middeleeuwen: site met walgracht.
71216	Cartografie; NK: 150 m Late middeleeuwen: site met walgracht.
71217	Cartografie; NK: 150 m Late middeleeuwen: site met walgracht.
71218	Cartografie; NK: 150 m Late middeleeuwen: site met walgracht.
71220	Cartografie; NK: 15 m Late middeleeuwen: site met walgracht. De westelijke walgracht is nog volledig aanwezig. Op het eiland staan bomen. Er is nog een relict van het westelijk deel van de binnenste gracht in de vorm van een halve cirkelomtrek. De hoeve is buiten de omwalling gelegen.
71255	Cartografie; NK: 150 m Late middeleeuwen: site met walgracht. Geen relict meer aanwezig.
71256	Cartografie; NK: 150 m Late middeleeuwen: site met walgracht. Geen relict meer aanwezig.
71257	Cartografie; NK: 15 m Late middeleeuwen: site met walgracht. Geen relict meer aanwezig.
71258	Cartografie; NK: 150 m Late middeleeuwen: site met walgracht. Geen relict meer aanwezig.
71259	Cartografie; NK: 150 m Late middeleeuwen: site met walgracht. Geen relict meer aanwezig.
71260	Cartografie; NK: 150 m Late middeleeuwen: site met walgracht.

71264	Cartografie; NK: 15 m Late middeleeuwen: site met walgracht. Nog bewaard: gracht rond een vierkant bosje.
71265	Cartografie; NK: 150 m Late middeleeuwen: site met walgracht.
71285	Cartografie; NK: 150 m Late middeleeuwen: site met walgracht. Geen relict meer aanwezig.
71286	Cartografie; NK: 150 m Late middeleeuwen: site met walgracht. Geen relict meer aanwezig.
71287	Cartografie; NK: 15 m Late middeleeuwen: site met walgracht. Geen relict meer aanwezig.
71288	Cartografie; NK: 150 m Late middeleeuwen: site met walgracht. Geen relict meer aanwezig.
71295	Cartografie; NK: 15 m Late middeleeuwen: site met walgracht. In de topografie van het weiland is er nog een relict van de walgracht te zien.
71301	Cartografie; NK: 150 m Late middeleeuwen: site met walgracht. Geen relict meer aanwezig.
71302	Cartografie; NK: 15 m Late middeleeuwen: site met walgracht. De dubbele walgracht is nog aanwezig.
152169	Historisch onderzoek; NK: 15 m 17de eeuw; een kruitmagazijn opgericht door Vauban. Het tongewelf steunt op 3 meter dikke zijmuren en er kon 75000 kg kruit gestapeld worden. Bron: Gils R. 2010, De Wellingtonbarrière en de vesting Menen, Archeologische en historische monografieën Zuid-West-Vlaanderen 74, Kortrijk.
152170	Historisch onderzoek; NK: 15 m 16de eeuw: contregarde of halve maan 17de eeuw: gracht rond Vauban-vesting, countregardes of halve manen.

	Bron: Gils R. 2010, De Wellingtonbarrière en de vesting Menen, Archeologische en historische monografieën Zuid-West-Vlaanderen 74, Kortrijk.
152173	Historisch onderzoek; NK: 150 m Volle middeleeuwen: Omstreeks 1160: motte met neerhof 1214: walgracht rond het neerhof werd binnen de eerste stadsomwalling geïntegreerd. 1268: deel van het neerhof wordt geschonken aan de predikheren, tot 1780 richtten zij het in als dominicanenklooster 1395: een zaal van het kasteel wordt ingericht als rechtbank of 'Sala', op het resterende deel van het neerhof kwam de gevangenis van de kasselrij 1451: beroepshof 1699-1713: rechtbank van de Koninklijke Zetel 1788-1790: verkocht aan en gesloopt door de Fransen Bron: Stubbe L. 2003, Vesting Ieper, wandeling in een historisch landschap, Ieper.
152175	Historisch onderzoek; NK: 15 m 16de eeuw: godshuis: kruising tussen hospitaal, armenopvang en hotel. Nu is het een stedelijk museum. Bron: Stubbe L. 2003, Vesting Ieper, wandeling in een historisch landschap, Ieper
152176	Historisch onderzoek; NK: 15 m Volle middeleeuwen: combinatie van landpoort en waterpoort voorzien van twee sluizen en kazematten 1214: poort herbouwd: cilindervormige toren op de binnenste stadsgracht (Mesenpoort) Eind 14de eeuw: achter de oude poort een nieuw complex: poortdoorgang met twee halfronde torens en ten oosten geflankeerd door een hoge toren Kort na 1678: torens worden geschutstorens en kazematten ('poortwachtershuis') Midden 19de eeuw: afbraak poortgebouw WOI: poortwachtershuis is hoofdkwartier van het Britse leger 1925: wederopbouw van de poort Bron: Ryckaert M. 2011, Stoere stadspoorten en brede grachten. Middeleeuwse stadsversterkingen in West-Vlaanderen, in: In de steigers 18/2, pp. 39-46
152177	Historisch onderzoek; NK: 15 m 17de eeuw: gracht.

	Bron: Gils R. 2010, De Wellingtonbarrière en de vesting Menen, Archeologische en historische monografieën Zuid-West-Vlaanderen 74, Kortrijk.
152179	Historisch onderzoek; NK: 15 m 16de eeuw: 1569: bouw citadel 1678: Vauban verving citadel door een hoornwerk 1815: 'Hoornwerk van Antwerpen' nu is het een park Bron: Stubbe L. 2003, Vesting Ieper, wandeling in een historisch landschap, Ieper.
152181	Historisch onderzoek; NK: 150 m 17de eeuw: 5 kazematten. Bron: Gils R. 2010, De Wellingtonbarrière en de vesting Menen, Archeologische en historische monografieën Zuid-West-Vlaanderen 74, Kortrijk.
152182	Historisch onderzoek; NK: 150 m 16de eeuw: een ijskelder, dubbelwandig gemetseld voor een betere isolatie, tijdens de winter werd de ruimte gevuld met ijs uit de grachten, bovenop het ijs kwam een laag stro als isolatie. Bron: Stubbe L. 2003, Vesting Ieper, wandeling in een historisch landschap, Ieper.
152633	Historisch onderzoek; NK: 150 m Volle middeleeuwen: eerste centrum van de bedrijvigheid van de nederzetting. Bron: Mus, O. 1998: L'évolution de la ville d'Ypres depuis l'origine jusqu'à 1400 In: Dewilde, M., Ervynck, A. & Wielemans, A. (eds.), Ypres and the medieval cloth industry in Flanders, 43-56.
152634	Historisch onderzoek; NK: 150 m Volle middeleeuwen: grafelijke motte. Bron: Mus, O. 1998: L'évolution de la ville d'Ypres depuis l'origine jusqu'à 1400 In: Dewilde, M., Ervynck, A. & Wielemans, A. (eds.), Ypres and the medieval cloth industry in Flanders, 43-56.
152635	Historisch onderzoek; NK: 15 m

	Volle middeleeuwen: kerk. Bron: Mus, O. 1998: L'évolution de la ville d'Ypres depuis l'origine jusqu'à 1400 In: Dewilde, M., Ervynck, A. & Wielemans, A. (eds.), Ypres and the medieval cloth industry in Flanders, 43-56.
152637	Historisch onderzoek; NK: 15 m Late middeleeuwen: kerk. Bron: Mus, O. 1998: L'évolution de la ville d'Ypres depuis l'origine jusqu'à 1400 In: Dewilde, M., Ervynck, A. & Wielemans, A. (eds.), Ypres and the medieval cloth industry in Flanders, 43-56.
152638	Historisch onderzoek; NK: 150 m Late middeleeuwen: waterpoort. Bron: Mus, O. 1998: L'évolution de la ville d'Ypres depuis l'origine jusqu'à 1400 In: Dewilde, M., Ervynck, A. & Wielemans, A. (eds.), Ypres and the medieval cloth industry in Flanders, 43-56.
152639	Historisch onderzoek; NK: 150 m Late middeleeuwen: stadspoort. Bron: Mus, O. 1998: L'évolution de la ville d'Ypres depuis l'origine jusqu'à 1400 In: Dewilde, M., Ervynck, A. & Wielemans, A. (eds.), Ypres and the medieval cloth industry in Flanders, 43-56.
152640	Historisch onderzoek; NK: 150 m Late middeleeuwen: stadspoort. Bron: Mus, O. 1998: L'évolution de la ville d'Ypres depuis l'origine jusqu'à 1400 In: Dewilde, M., Ervynck, A. & Wielemans, A. (eds.), Ypres and the medieval cloth industry in Flanders, 43-56.

Controle van werken

76544	Controle van werken (1996); NK: 250 m Late middeleeuwen: NO-hoek van de gracht rond de Sint-Martinusparochie, sluit D-vormig aan op de oostelijke oever van de Ieperlee. De gracht kan miss terug gaan tot de 11de eeuw. Bron: Dewilde M. en O. MUS 1997: Archeologische vondsten in de Kauwekijnstraat te Ieper. Aanknopingspunten voor haar vroegste geschiedenis, in Archaeologia Mediaevalis, 13-14-15/03/1997, p. 57-58.
152718	Controle van werken (2011); NK: 15 m

	17de eeuw: bakstenen bekledingsmuren van de hoofdwal (van een gedeelte) van een halve maan: een deel van de keel, een volledige flank en een deel van één van de "facen" was aangesneden. De muur is 2,25 m breed en aan de binnenkant voorzien van steunberen. Bron: Dewilde, M. 2011: Rapportage vondstmelding. Leopold III-laan Ieper (West-Vlaanderen) 01/03/2011 - 10/03/2011, onuitgegeven rapport.
--	--

Toevalsvondst

70465	Toevalsvondst; NK: 250 m 17de eeuw: 5 grafzerken. Naar het schijnt werden bij het bouwen van het Nieuwerck een 40-tal oude grafzerken van de Sint-Maartenskerk in de funderingen gebruikt. De zerken dateren van 1619 en 1622. Bron: Kroniek. Oudheidkundige ontdekkingen, in Handelingen van het Genootschap voor geschiedenis gesticht onder de benaming Société d'émulation te Brugge, 1952, deel LXXXIX, p. 99-100.
-------	---

Onbepaald

155236	Onbepaald; NK: 15 m Volle middeleeuwen: enkele oude straatracés. 16de eeuw: waterput op de oostelijke helft van de markt. 17de eeuw: waterput op de oostelijke helft van de markt. Onbepaald: ploeglaag (kan met een akkerareaal geassocieerd worden, gelegen bij de Sint-Maartenskern, een grafelijke stichting die waarschijnlijk tot de 10de eeuw teruggaat). Bron: Dewilde, M. 1995: Van akker tot Grote Markt te Ieper (W.-Vl.), Archaeologia Mediaevalis 18, 38-39.
159658	Onbepaald; NK: 150 m 20ste eeuw: deep dug-outs.
159659	Onbepaald; NK: 15 m 20ste eeuw: deep dug-outs.
159660	Onbepaald; NK: 15 m 20ste eeuw: deep dug-outs.

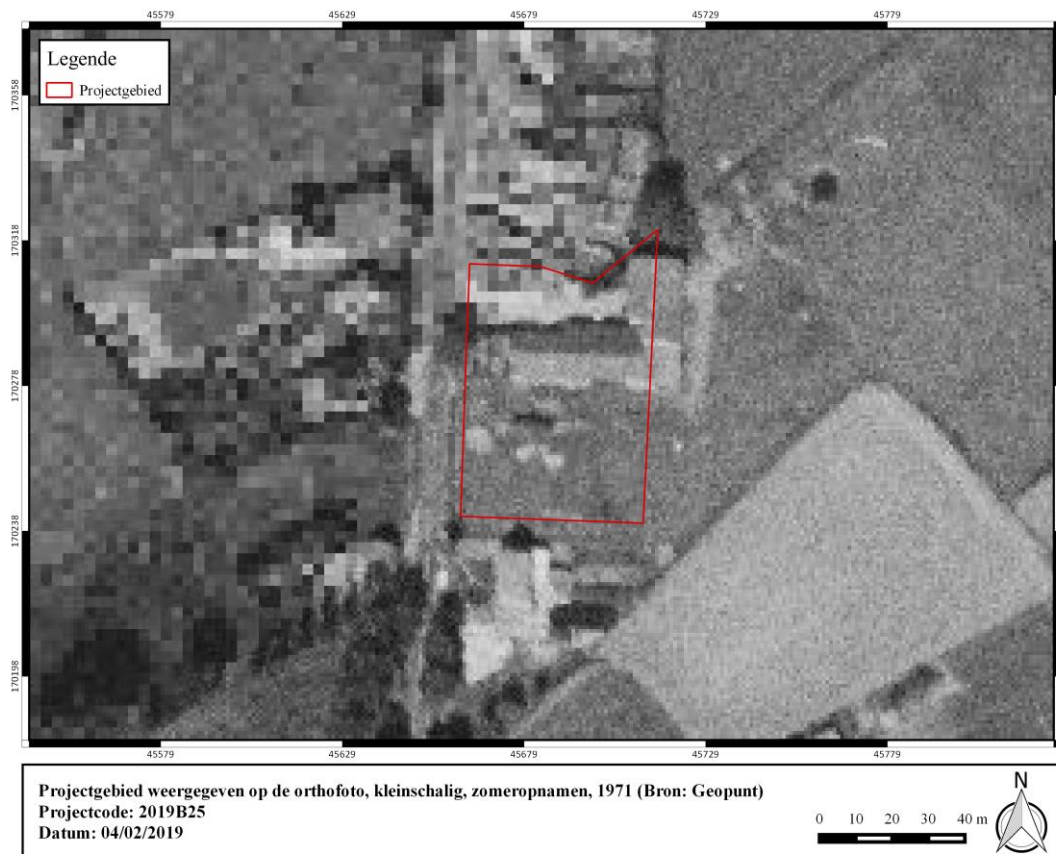

159661	Onbepaald; NK: 15 m 20 ^{ste} eeuw: deep dug-outs.
160113	Onbepaald; NK: 15 m 20 ^{ste} eeuw: deep dug-outs. Roosendaal Gunners lodge.
160185	Onbepaald; NK: 15 m 20 ^{ste} eeuw: deep dug-outs.

1.4.2.4 Huidige gebruik en verstoringen

Het projectgebied is doorheen de jaren op enkele luchtfoto's vastgelegd. De orthofotosequentie geeft een beperkte evolutie weer in het bodemgebruik binnen de contour van het plangebied gedurende de laatste decennia.

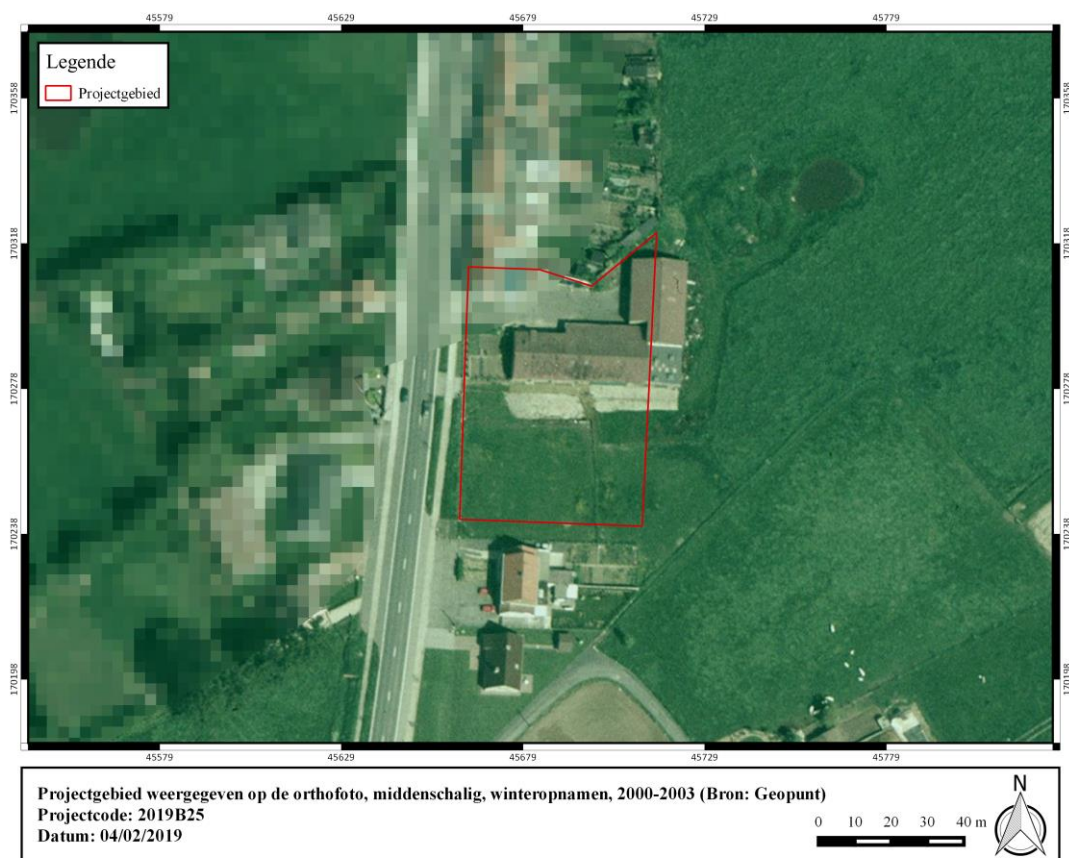
De eerste beschikbare luchtfoto dateert uit 1971. Op deze luchtfoto is de bebouwing in het noordelijk deel van het plangebied reeds duidelijk zichtbaar. Het zuidelijke deel van het terrein is ingenomen door grasland. Deze situatie blijft tot op heden onveranderd.

Figuur 33: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).

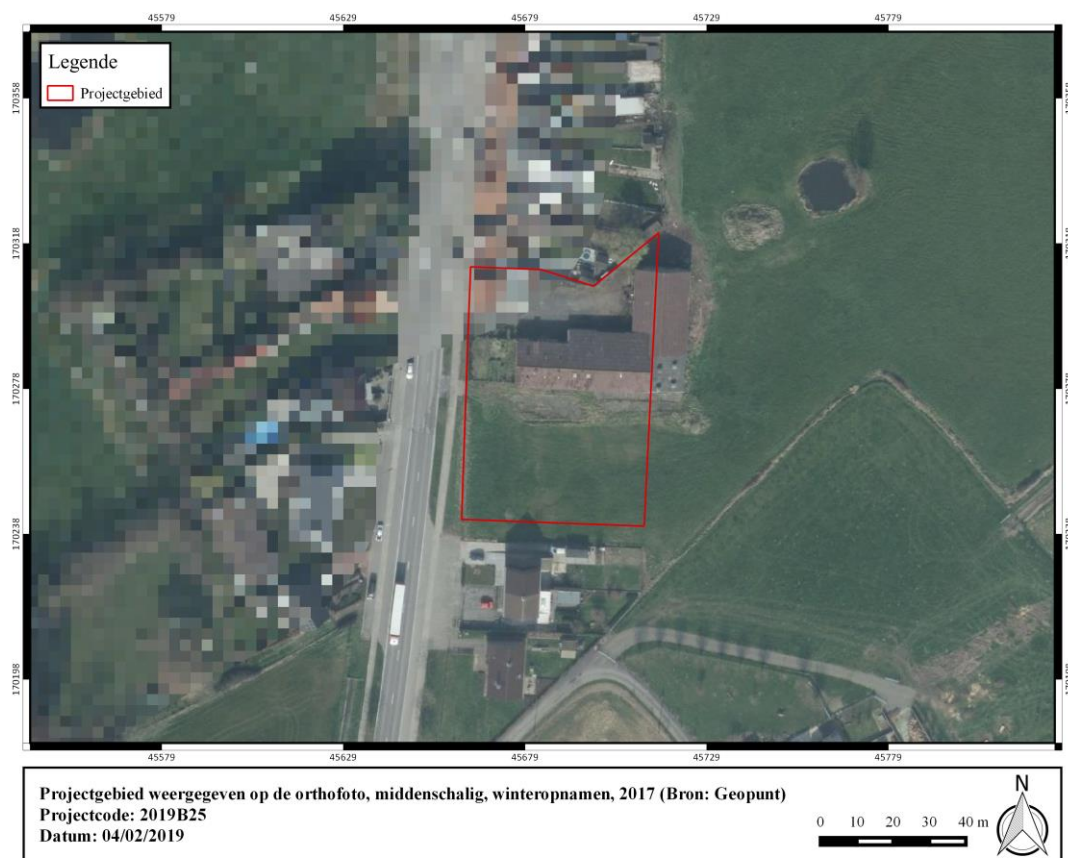
Figuur 34: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).

Figuur 35: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).

Figuur 36: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).

Figuur 37: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).

1.5 Synthese

De opdrachtgever plant de sloop van aanwezige bebouwing en de realisatie van een nieuwbouw met bijhorende parking en buitenaanleg aan de Rijselseweg 59 te Ieper. Het plangebied is ca 3593 m² groot en is heden grotendeels in gebruik als grasland. In de noordelijke helft van het plangebied bevindt zich op heden bebouwing en verharding. Een deel van deze bebouwing wordt in het kader van de geplande ontwikkeling gesloopt.

Landschappelijk gezien is het plangebied gelegen op een Wechseliaan terras, op de rand van de stroomvlakte van de Ieperlee. De Quartairgeologische kaart geeft een profielopbouw weer van eolische afzettingen van het laat-Pleistoceen/vroeg-Holoceen die rusten op fluviatiele afzettingen van het laat-Pleistoceen. De bodemkaart geeft ter hoogte van het plangebied hoofdzakelijk een hydromorfe zandleembodem weer. Rondom het plangebied worden eveneens natte en waterverzadigde bodems gekarteerd. Het zijn voor een deel stuwwatergronden die sterk te leiden hebben onder wateroverlast. Gelet deze continue drassige toestand, was het terrein vermoedelijk in mindere mate geschikt voor akkerbouw.

Cartografische bronnen situeren het plangebied ten zuiden van de historische kern van Ieper. Het terrein ligt ten zuiden van de voormalige Sint-Michielsparochie en de Uterste Veste. Dit stadsdeel werd opgegeven naar aanleiding het beleg in 1383 door Engelse en Gentse troepen. Later werden, in het kader van de zuidelijke stadsverdediging, delen van deze oude parochie onder water gezet, zo ontstonden de ‘Verdronken Weiden’ van Ieper. Het onderzoeksgebied is ca. 500 ten zuidwesten gelegen van deze ondergelopen parochie. Op de Ferrariskaart is het terrein grotendeels in gebruik als weide, hetgeen getuigt van de soms zeer natte toestand van het terrein en de ongeschiktheid voor akkerbouw. Het is duidelijk dat de Rijselseweg in de 18^e eeuw reeds een belangrijke verbindingsweg is, langswaar beginnende lintbebouwing zich ontwikkelt. Jonger cartografisch materiaal geeft ter hoogte van het plangebied geen bebouwing weer. De orthofotosequentie geeft geen evolutie weer in het landgebruik de voorbije decennia.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog kwam de stad Ieper pal op de frontlinie te liggen. Na de Eerste slag om Ieper stabiliseert het front zich in een boog enkele kilometer ten oosten van de stadskern. De eigenlijke frontlinie bevindt zich richting Geluveld en loopt verder zuidwaarts richting Wijtschate/Mesenboog en noordwaarts richting Zonnebeke-Beselare. Tijdens de Tweede en Derde Slag om Ieper schuift het front respectievelijk richting het westen en vervolgens naar het oosten. Na het Lenteoffensief in 1918 komt de frontlijn tot op ca. 2,5 kilometer ten oosten van het plangebied te liggen. Met het bevrijdingsoffensief dat van start gaat in september 1918 desintegreert de Duitse verdediging en komt de Eerste Wereldoorlog tot een einde. Gedurende het vier jaar durende conflict is het plangebied gelegen in het Britse achterland. Op kaartmateriaal van het einde van de oorlog is te zien dat op en rondom het plangebied hoofdzakelijk logistieke infrastructuur is ingericht in de vorm van smalspoorwegen. Op een luchtopname van de zomer van 1918 is deze duidelijk te zien. Ten noorden van het plangebied is vermoedelijk een rangeerstation aanwezig. In het zuiden van het onderzoeksgebied is een noord-zuid gerichte rij van kleine structuren zichtbaar, allicht barakken. Verder geeft de luchtopname een veelvoud aan oost-west gerichte lijnelementen weer die aansluiten op de oostelijke perceelsgrens.

Op basis van de cartografische gegevens en het beschikbare luchtbeeld dient ter hoogte van het plangebied uitgegaan te worden van een trefkans inzake oorlogserfgoed, resten van smalspoorwegen en mogelijk barakken en andere structuren. De hoeveelheid impactkraters rondom het plangebied wijzen op de reële kans dat zich nog niet gedetoneerde artilleriemunitie in de ondergrond bevindt.

Op het plangebied of de directe omgeving bevinden zich geen gekende archeologische vindplaatsen. Relevant voor het plangebied is onderzoek uitgevoerd in de Verdronken Weiden ten noordoosten van het plangebied tijdens de jaren '90 naar aanleiding van de inrichting van een wachtbekken. Hierbij werden resten uit de late middeleeuwen onderzocht die in verband te brengen zijn met de verdwenen Sint-Michielsparochie. Er werden resten van bewoning en textielproductie aangetroffen uit de late middeleeuwen. Er werd een zeer rijke vondstenschat gerecupeerd die een dieper inzicht mogelijk maakt in de bewoning rondom de Komenpoort en de Ieperse lakennijverheid, evenals het dagelijkse leven van de Ieperlingen (CAI 75955). Net ten noordwesten van dit onderzoek werd in 2000 een noodopgraving uitgevoerd aan de Rijselseweg. Tijdens dit onderzoek werden eveneens resten van middeleeuwse bewoning en artisanale activiteit onderzocht. Het vermoeden bestaat dat één kruisvormige plattegrond het restant van een windmolen betreft (CAI 152754). Het leeuwendeel van de gekende waarden in de ruime omgeving betreffen sites binnen de middeleeuwse stadskern van Ieper waarbij eveneens menig restant uit de Eerste Wereldoorlog aangetroffen werd. Verder wordt op basis van cartografische indicatoren de aanwezigheid van menig laatmiddeleeuwse hoeves en andere structuren verwacht. Toevalsvondsten kunnen in hoofdzaak in verband gebracht worden met diepere uitgegraven tunnels en schuilplaatsen van Britse makelij. De gekende waarden wijzen in hoofdzaak op een trefkans inzake middeleeuwse en jongere relictten.

Concreet bestaat de verwachting ter hoogte van het plangebied in hoofdzaak uit sporenarcheologie vanaf de middeleeuwen. De historische en cartografische gegevens wijzen ook op een reële trefkans inzake archeologische relictten uit de Eerste Wereldoorlog. In het kader van artefactensites kan ook uitgegaan worden van een zekere trefkans, hoewel resten van de aanwezigheid van jager verzamelaars eerder gezocht moeten worden ter hoogte van de drogere randen van het waterverzadigde complex. Ook wijzen de gekende waarden niet op menselijke aanwezigheid tijdens de steentijden. Daarnaast dient ook de aanwezige bebouwing en de zichtbare infrastructuur en graafwerken op het luchtbeeld van 1918 in acht genomen te worden. Op basis van deze gegevens kan geconcludeerd worden er slechts een zeer beperkte kans is dat verder onderzoek in functie van artefactensites nog kan leiden tot enige kenniswinst. De meest geschikte onderzoeksmethode op het onderzoeksgebied is een proefsleuvenonderzoek.

2 Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: *Wielsbeke* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/125004> (geraadpleegd op 19 januari 2019).

DOV Vlaanderen

Flanders Fields Kenniscentrum

Geoportaal

Geopunt

CORNILLIE J., *Ieper door de eeuwen heen*, Ieper, 1950.

MUS O. 1998, *L'évolution de la ville d'Ypres depuis l'origine jusqu'à 1400*, in: DEWILDE M., ERVYNCK A. & WIELEMANS A. (eds.), *Ypres and the Medieval Cloth Industry in Flanders. Archaeological and Historical Contributions*, 43-56.

TERMOTE J. 1990, Het stadsarcheologisch onderzoek te Ieper in 1988-1989, in: *Westvlaamse archaeologica*, jg. 6, afl. 3, pp. 65-78.

VAN RANST, E. & SYS, C. 2000. *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen*. Universiteit Gent.

